NEMOKAMAS PRIEDAS PRIE „DRAUGIJOS“ 57 №

T. I. **ATEITIS** N 8.

AD ASTRA.

Krutinę gaivina pavasario oras,
Kvepėdamas pievų žiedais;
Ir paukščių nudžiugusių surengtas choras
Skamba visokiais balsais.

Pavasaris mielas visur pasirodo,
Bejuokias miške ir laukuos.
Smagu, kad gegutė tarp žydinčio sodo
Daug laimės visiems užkukuos.

Bematant kaip gėlės lankas išdabina,
Paukšteliai linksmi su giesmėms
Pavasarį švenčia,—man širdį graudina
Mintis—kad nėr linksma visiems.

Tai laikas gražiausias: atbunda gyvybė,
Margai pasipuošia gamta,—
Bet žmogui varguose nerupi grožybė,
Linksmybė nuo jo atimta.

Nieks vargšui išeiviui nelinksmina širdį
Jam ilgu šaly' svetimoj'
Vienam, be viengenčių; nei žodžio negirdi
Jis savo kalboj' prigimtoj'.

—:—

Aš gamtą tėvynės mylėjau be galo,
Gėrėjaus padange mėlsva;
Man šičia širdis dėl grožybių atšalo
Ir vien atminimais gyva.

Matau aš per langą ten ąžuolą seną.
Žalių jis mažai tur šakų;
Nuliudęs ir vienas, tik, rodos, gyvena
Senų atminimais laikų.
Nemaža jis karių su audroms turėjo,
Kol senio pražilo galva;
Ir pergalę visad ant priešų laimėjo.
„Kariauti"—tai jo veliava.
Aš mėgstu regėti jo išvaizdą graudžią,
Ir liekanas jo pajiegų.
Ko senas kerplėša belaukia, ko snaudžia?
Rods jam be karionių ilgu.
Jo kunas žaizdotas, jo amžis senyvas,—
Ženklai jo garsios praeities,
Jie kalba: „pasaulyj kovoki kas gyvas,
Kelk dvasią augščiau prigimties".
Ei, broliai, mes irgi drąsumo turėkim,
Į darbą,—kovot su kliutims!
Tik mokslą, tik dorą įgyti skubėkim
Pirmyn žengt—tai mus' prilikims.

—:—

Sunkų Augščiausis paskyrė man kelią,
Bet aš nerugoju už tai.
Kantriai velku sau paduotą naštelę
Ir dainą dainuoju linksmai.

Vincas K.

Montréal Canada 19.V.11.

ŽALMARGĖ.

(*Studento pasakojimas*)

„O koki čion giria buvo, ponaiti: medis į medį, vilkai vaikus vadžiojo", pasakojo musų vežėjas Martinas, važiuojant per kelmynę. „Bet pirm kelių metų musų ponas bevažinėdamas po užrubežius pritruko pinigų; tuomet pavedė tą musų šalies grožę žievėdroms žydams, kurie taip iškirto, kad nei paukštukas pailsęs nebturi kame pasilsėti; tik apipuvę kelmai liudija, ko buta šitoje vietoje".

Jam taip bekalbant staiga musų ratai pakrypo į vieną šoną; mudu su draugu sugulėva priešingon pusėn, norėdami sulaikyt ratus nuo virtimo. Vežėjas nutilo; šoko į purvyną, o po valandėlei nusiminęs tarė:

— Ašis lužo!

O šėmi rudens debesiai, tarsi atjausdami musų nelaimę, pradėjo verkti gausiomis ašaromis. Arkliai prunkštė. Mudu kaip įmanydami stengėvos sutrumpint kaklus, ir galvą paslėpti po palto apikakle nuo lipšnių dangaus ašarų. Tik Martinas, neatkreipdamas į nieką domos ramiai sau triusė apie ašį, galvodamas, kiek čia paėmus už tą netikėtą nelaimę nuo „gerųjų ponaičių".

— Nelaimė—tai žmogaus didybė, kalba vienas filosofas,—linksmai tariau savo moksladraugiui Juozui, kuris jau buvo bepradėjęs nerimauti toje rugsėjo maudyklėj. Dėkokim Viešpačiui, kad tai atsitiko prie pat kaimo. Martinas tepasiliekie prie arklių; mudu gi klamposiva į kaimą pagalbos jieškotų.

Ne ilgai mąstę šokova į balą; purvynas aptėškė veidus ir užlipino akis. Nors nemalonus padėjimas, bet taip jis mums juokingas pasirodė, kad pradėjova viens iš kito juoktis, ir taip bejuokaudami priėjova kaimą. Tuo tarpu ir dangus, pamatęs musų linksmą upą, prasiblaivė; nustojo liję.

— Brrr! nuskęsiva šitose purvų jurose, kaip faraono kariumenė ir nepasieksiva kaimo, kalbėjo draugas.

— Įsidrąsyk, brolau! Nedaryki sau gėdos. Juk musų tėvai ne tokias jures perplaukdavo—tariau ramindamas draugą.

— Hm! bepig raitiems!

— Tikra tiesa; gaila kad ir mudu neišsikinkėva savo brikinių... Bet niekis — jau tik šuolis beliko prie tikslo!

— Ar tu manai, kalbėjo draugas, kad tuoj mums pataisys ratus ir mudu suskubsiva stotin? Toli gražu! Jau po keturių, o musų valstietis pakol ant ko rišis, privalo pusvalandį pakaušį kasyti.

— Tai nakvosiva...

— Ar šulo vieno galvoje nustojai, atkirto mano draugas su nusistebėjimu į mane žiurėdamas.

— Apžiurėk savo šulus, broliuk, ir pasakyk, ką tame blogo radai? Ar gal tai, kad ryt nebusiva Varšuvoj ir praleisiva keturias išminties valandas, kurios jau seniai rankvedžiuose atspausdintos?

— Bet nakvot skylėtam kluone ar dvokiančioj grinčioj kartu su paršais?!...

— Kodel ne! Pamėginsiva nors per šešias valandas tų malonumų, kurių tiek žmonių per visą gyvenimą mėgina.

— Mėgstu demokratiją tik ligi tolei, pakol mano nosis pakenčia,—atrėžė pradedąs artintis Juozas.

— O aš ją nosimi kainočiau tik turėdamas uodegą, kuria, pajutęs ponų kvapsnį, galėčiau pamostaguoti.

Atsakymas buvo kartus ir užgaunantis, bet draugas nesupyko senos bičiulystės dėlei; vienok, išaugintas turtuos ir nepažindamas nelaimių ir nemalonumų, sekė paskui mane suerzintas mintimi, kad reiks nakvoti valstiečio grįčioj.

Taip tylėdamu prisiartinova prie pirmos kaimo lušnelės.

— Ar čion manai gauti ratus? ironiškai paklausė Juozas.

— Užeisiva: čion koks veiksmas girdėtis.

— Gal girtas šeimininkas sugrįžęs iš miesto kumstimis vaišina pačią ir vaikus?

Prisiartinova prie namų, kur manėva gauti pagalbą. Koks reginys! Stovi šimtametė senutė lušnelė, matytis ji nevieną jau pergyvenus savo poną, su sukrypusiomis, sulindusiomis į žemę sienomis. Stogas buvo skylėtas apsamanojęs, nuo jo varvėjo lašai, it vargo ašaros, prašančios pagalbos ir užuojautos. Ant slenksčio sėdėjo apiplyšę, suskurę, suvargę vaikučiai ir verkdami rėkė, kiek turėjo galės. Vyriausioji kokių septynių metų mergaičiukė buvo apsigaubus nors suplyšusia skepeta, jaunesnioji tik užsimetus ant galvos žiurstą, bet su pamėlinavusiu veidu, vaikutis buvo vienuos tik iširusiuos nuo kaklo ligi pat žemei marškiniuos; visas buvo sulytas ir nuo šalčio drebėjo, it drebulės lapas. Net gaila pasidarė žiurint į tokį mažutį vargdienį, kuris ir visą gyvenimą nematys geresnio buvio.

— Ko jųs verkiat? paklausiau švelniai.

— Užklausti nustojo verkę, bet nieko neatsakė. Juozas pasiliko lauke, aš gi peržengiau slenkstį, ir bemažko

nesuklupau, nes užu slenksčio buvo labai gilu, ko visiškai nesitikėjau. Priemenės kampe stuksojo užtvara galvijui, nuo kurios kvapas pasklydo po visą priemenę. Po kairiajai buvo durįs į grįčią. Pravėriau jas. Vidury tyla.

— Šeimininkas namie?

Nieks neatsišaukė. Įėjęs vidun atsiduriau tamsiam kambarėlyj, į kurį veržėsi per mažutį pusiau užkamšiotą skaruliais langelį siaurutė šviesos sriovelė. Įsižiurėjęs pamačiau kelis paprastus rakandus, kelis surukusius šventųjų paveikslus, už kurių buvo prikimšta visokių žolynų; už vieno kyšojo grabnyčia; kampe stovėjo lova, o joje gulėjo menka, susirgusi apklota senais skaruliais moteriškė. Kuomet domiau pradėjau žiurėti į jos mirtinai išbalusį veidą, netikėtai šoko kaž-kas iš po mano kojų, bemažko manęs neparmetęs. Atšokau išsigandęs,— buvo tai pririštas prie lovos veršiukas.

Moteriškė nesijudino ir stačiai žiurėjo į mane savo nejudinamomis stiklinėmis akimis; sumečiau, kad tai buvo verkiančiųjų vaikučių mirusioji motina. Skauduąs jausmai apėmė mane. Šokau atgal prie durų ir vėl išgirdau kudikėlių verksmą. Išbėgau. Prie tvoros stovėjo ašaromis apsipylę vaikučiai. Vyresnioji mergaitė pasistiepus ant pirštų žiurėjo pro tvoros plyšį. Prisiartinęs pamačiau naujai iškastą duobę iš kurios dugno senyvas kaimietis metė žemes. Argi tai butu duobė mirusiajai moteriškei?

— Ką tamsta, dirbi? sušukau.

Duobkasys išsitiesė ir rusčiai į mane pašvelgęs atsakė:

— Duobę kasu...

— Ar gi čion manai pačią laidot?

— O kas tai ponui galvoj—sumurmėjo kaimietis nepakėlęs visai akių; paskui išsirangęs iš duobės ištvėrė vieną tvoros tarpukuolį ir nuėmęs virvę nuo kuolo įėjo grinčion.

— Pasiuto!—tariau Juozui, kuris iš tolo visa matė. Nuėjo pačios... viduryj lavonas guli.

— Žvėris! sušuko pasipiktinęs draugas.

Širdis pradėjo nepaprastai greit plakti.

Įsmeigėva abudu akis į duris belaukdami kaž-kokio nepaprasto atsitikimo. Kaimietis ilgai nesirodė. Laikas

nuo laiko buvo girdimas kurčias bildėsys. Galų-gale priemenios tamsumoje pasirodė įsikinkęs į virves ir sunkiai velkąs kokį tai baltą daiktą. Priėjęs prie slenksčio susilenkė žmogus ir vienu visų jiegų įtempimu išvilko į lauką negyvą... žaliai-margą karvę. Vaikai pamatę suriko nesavu balsu.

— Žalmargute! musų brangiausioji žalmargute!...

Kaimietis nesustodamas nuvilko karvę prie duobės, nurišo virves ir įstumė ją į duobę, paskui į ją liudnai pažvelgęs, atsisėdo pailsęs ant smilčių kruvos.

— Tai ne mano pati, bet jų motina,—tarė mums per ašaras rodydamas į vaikus. Visus išmaitino.. Verkkit, verkkit, vargdienėliai, daugiau jinai jums pienelio nebeduos.

Vaikai taip gailiai pradėjo raudoti, kad ir aš akyse pajutau ašaras.

— Nelaimė, baisi nelaimė. Pati metai kaip miršta.. Keturi margai smiltelių užtektinai duonos neuždera; štai šita geradarė mus gelbėdavo. Kuomet kitą pasiskolindavau, tai visa į kluonelį susiveždavau, ir laukelį apsidirbdavau ir dar vaikams pieno duodavo. Bet valia Dievo! Pastipsim ir mes badu, kaip ji pastipo,—kalbėjo visiškai nustojęs vilties valstietis.

— Kas gi yra jusų pačiai? paklausiau.

— Argi aš gydytojas? Mužikas ne ponas, kad žinotu kuo serga ir nuo ko miršta. Ot, serga, serga. Pagirio Antanienė kalba kaltunas esąs. Parvežiau felčerį, davė vaistų, bet nuo to dar aršiau, nes netik ką nesveiksta, bet ir numirti neduoda. Kad nors kartą numirtu, tai butu... Dieve susimilk ant manęs nusidejėlio! O mano nelaimingoji žalmargėlė! staiga sušuko nepaprastai sugraudintas žmogus. Kad tu... bet...

Šoko it įgiltas ir pagriebęs lopetą pradėjo berti žemes į duobę. Vaikai dar labiau ėmė verkti, žadindami visokiais meiliais žodžiais savo numylėtąją žalmargėlę.

Pasibaigė tos savotiškos šermenis.

— Neverkkit vaikučiai, meiliai tarė nelaimingasis tėvas,—turim telyčiukę, užsiauginsim kitą žalmargę.

Matydamas tą visą liudną reginį trokšte-troškau gelbėti nelaimingąją šeimyną, bet mano pustuštis kapšelis negalėjo daug paskirti aukai, nes ir aš neturėjau

šaltinio semti tam užžavėtajam metalui, kaip ir dauguma draugų-moksleivių valstiečių vaikų, savo mokslui turėjau sunkiai užsidirbti.

Kiek galėsiu, tiek šelpsiu, nusprendžiau!

— Priimk nuo manęs, tamsta, 10 rub.,—tariau nedrąsiai,—daugiau negaliu jums duoti.

Juozas, tas laimės vaikas, kuris užaugo rumuose ir turėjo visuomet visa ko užtektinai, tokio reginio sujudintas, pridėjo prie mano aukos taippat dešimt rublių.

Kaimietis paėmė pinigus, pažvelgė į mus nusistebėjęs, nusiėmė kepurę, norėjo ką tai pasakyti, bet tik lupos sudrebėjo, o iš akių pasipylė ašarų upelis.

Negalėjau žiurėti į tą vargdienį ir užsigrįžau.

Prie musų stovėjo Martinas.

—Yra ašis! tarė linksmai.

Pakol kaimietis laikydamas rankoje rublius įstengė ką nors prabilti per ašaras, mudu jau sėdėjova ratuose ir važiavova į stotį.

Atsigrįžau.

Valstietis vis stovėjo su gryna galva; galų gale pakėlė kepurę ir ką tai sušuko bet per didelį vėją nieko nenugirdau.

Toks valstiečių padėjimas nebuvo man naujiena, nes pats esu šiaudinės pastogės auklėtinis, todėl gerai žinojau jų vargingą gyvenimą, nors Viešpats taip surėdė, jog galėjau eiti augštesnius mokslus kartu su dvaro savininko sunumi savo draugu Juozu. Jisai gi pirmą kartą buvo matęs tokį apverktiną to musų tautos pamato—kaimiečių padėjimą, bet tai tokį gilų įspudį padarė į jį, kad abudu prisiekėva pabaigus mokslus stengtis visomis viekomis pagerinti tų amžinųjų kentėtojų buvį.

Ant rytojaus nuėjova universitetan.

Pirma prelekcija jau buvo prasidėjusi. Įėję auditorijon išgirdova politiškos ekonomijos profesorių beskaitant šiuos žodžius:

„Paprastas valstietis del to už mus laimingesnis, kad, turėdamas mažesnius pageidavimus, mažiau už mus kenčia".

Juozas pažvelgęs į mane liudnai nusišypsojo.

Parašė sulig lenkiško
Veversėlis.

—:—

VILNIAUS UNIVERSITETO STUDENTŲ DRAUGIJOS.

Šisai straipsnis išverstas iš „Сборникъ статей, разъясняющихъ польское дѣло по отношенію къ западной Россіи“ выпускъ I составилъ С. Шоляковичъ Вильна 1885 г. (Польская пропоганда въ учебныхъ заведеніяхъ С.-З. края. С. Шоляковича) ir „Исторія Литовскаго государства съ древнѣйшихъ временъ“ П. Д. Брянцева.

Sių draugijų historija interesinga viena dėl to, kad parodo, kaip tuomet lietuviai buvo sulenkėję, o antra—yra keletas minčių, kurios ir dabar mums tiktu, ypač tveriant lietuviško jaunimo ratelius ir taisant jiems įstatus, tiktai, žinomą, atmetus lenkiškas svajones.

Stud. E. D.

Kuomet, lenkams prašant, Rusijos Caras Aleksandras I nesutiko prijungti prie Lenkų karalystės visų Lietuvos kunigaikštystės žemių, tai pačioje Lietuvoje atsirado daug neužganėdintų juomi. Praslinkus kiek laiko, neužganėdintieji, kad palaikyti lenkiškąjį gaivalą Lietuvoje ir stiprius ryšius su Lenkija ir lenkyste, pradėjo steigti draugijas. Iš pradžios tosios draugijos turėjo tik augščiau minėtus siekius, bet vėliau kada į Lietuvą atvyko Varšavos centralinio revolucijos komiteto agentai—Oborskis ir kiti, sudariusieji suokalbį prieš Rusiją, jos įgijo kitokią pakraipą. Tasias draugijas daugiausiai steigė universiteto profesoriai ir studentai. Jųjų centru buvo Vilnius. Iš tų draugijų minėtinos „Šubravcų“, „Filomatų“, „Spinduliečių“ ir „Filaretų“.

* * *

I. „Šubravcų“ draugija susitvėrė Vilniuj 1817 m. Jos įsteigėjais buvo daktaras Sniadeckis, universiteto knininkas Kontrimas ir dvarponis Balinskis. Artimiausiu šios draugijos tikslu buvo—šviesti ir kelti morališkus jausmus tarp visai nupuolusio doroje jaunimo, lenkiškai vadinamo „šubravcais“ (valkatoms), nuo ko ir pati draugija įgijo vardą; be to—atpratinti nuo melagystės, apgaudinėjimo, kortavimo, girtuokliavimo ir panašių nedorybių. Šie punktai buvo tilpę legalizuotuose draugijos įstatuose. Bet pamatiniu ir podraug slaptu draugijos tikslu buvo sužadinti lenkų visuomenėje „šlėktiškus“

idealus ir minti atgaivinimo žlugusios karalystės su visomis šlėktiškomis privilegijomis. Jie manė pasieksią tai satyriškais straipsniais, kuriuos draugijos sąnariai spausdino savo laikraštyj „Gatvių Žinios“ (Wiadomości brukowe). Draugijos tikslas labai aiškiai buvo išreikštas „Gatvių Žinių“ vinjetėje. Tarp ko kito viršuj vinjetės debesyse buvo nupieštas bajoras, sėdįs ant kastuvo, apsirėdęs kontušu ir ant galvos turįs konfederatką; jojo veidas buvo rimtas, dagi rustus; akįs atgręžtos į tolį, todėl išrodę, lyg ko jieškąs. Apačioj padėtas parašas: „Lekia ir lekia“ (suprask prie šlėktiškų prarastų idealų). Vinjetės apačioj nupieštas skobnis, dešnėj pusėj išdėstyti dvi kortų kaladi, o kairėj—degtinės bonka ir stiklas. Šie daiktai buvo simboliu tujų nedorybių, nuo kurių lenkai turėjo šalintis. Viduryje gi stalo (tarp kortų ir bonkos) gulėjo dvi kningi: historija ir geografija—emblemos tujų dorybių, prie kurių visi lenkai turėjo eiti, t. y. prie atnaujinimo seniai praėjusio šlėktiško gyvenimo, atgaivinimo „Rzeczpospolitos“ 1772 m. ribose. Tasai laikraštis išeidavo šeštadieniais; redaktoriumi jo buvo Kontrimas. Vilniuje „Gatvių Žinios“ turėjo didelę įtekmę į lenkiškąją visuomenę, jujų numerių išėjimo kiekvienas su nekantrumu laukdavo, nes ten rasdavo užgautą vieną ar kitą Vilniaus visuomenės ydą, o nekartą tas laikraštukas užkabindavo ir augštos kilmės žmones. Kartu dagi tekdavo ir mylimiausiam visų studentų iš visų Vilniaus profesorių Leleveliui. Laikraštis jįjį pašiepdavo už tai, jog mėgo savo lekcijas marginti svetimtautiškais žodžiais, ir vadindavo jį „nepatriotu“, nes delei išreiškimo savo minčių profesorius ne visuomet tegalėdavo rasti atsakančių žodžių ir išsireiškimų lenkiškoj kalboj.

„Šubravcų“ draugija gana tvirtai buvo suorganizuota. Jos valdyba buvo sudaryta iš pirmininko, kalbėtojo, sargybinio (su lazdele rankoj), sekretoriaus ir redaktoriaus. Posėdžiai atsilikdavo po 2 kartu kas mėnuo. Kiekvienas sąnarys butinai turėdavo skaityti porą laikraščių: vieną politišką, antrą literatišką, o taip-gi ir moksliško turinio kningas. Be to dar kiekvienas draugijos sąnarys per 20 dienų butinai turėdavo prirengti kokį nors straipsnelį apie visuomenės ar Vilniaus, ar jo apilinkės gyventojų gyvenimą.

II. „Filomatų“ draugija susitvėrė vienu metu su „Šubravcų“. Jos įkurėju skaitėsi universiteto stud. Tomas Zanas, kuris, sulig jojo draugų žodžių, buvo žmogus prakilnių idealų, geros širdies ir priešas visokio pasileidimo. Be Zano—didesniais filomatų veikėjais buvo dar studentai: Ad. Mickevičius (poetas), Jonas Czeczot'as, Ignas Domeika, Juozas Jiezierskis

ir Odiniec'as. Draugijos tikslu buvo praplatinti apšvietimą ir brolišką meilę tarp besimokinančios jaunuomenės, palaikyti lenkišką dvasią, įkvėpti kiekvienam, jog visuomenės labas augščiau reikia statyti asmeniškų dalykų ir labiaus gerbti dorybė ir pylietiška garbė, negu svietiška pagarba, turtingumas ir išsiaugštinimas. Paprastai „filomatai" susirinkdavo savo draugų butuose, užsiimdavo aiškinimu visuomenės dalykų ir skaitymu literatiškų veikalų. Kiek vėliaus draugija pasidalino į du skyriu: literatiškąjį ir fyziko-matematiškąjį. Pirmutiniame pirmsėdžiavo Ad. Mickevičius, antrame—Zanas. Kadangi filomatų draugija buvo slapta, tai į jos sąnarius rinkdavo su didžiausiu atsargumu, bet ir išrinktieji nevisuomet tegalėdavo likti draugijos sąnariais: po išrinkimui dar juosius tyrinėdavo ir tik tuomet priimdavo į tikrus draugijos sąnarius, kuomet vyresnieji draugijos sąnariai įsitikrindavo, kad priimtieji atneš draugijai naudą. Po 2 metų filomatai permainė savo draugijos tikslą: jie užsigeidė auklėjimu mokyklose išplatinti tarp jaunuomenės pamylėjimą buvusios Lietuvos Kunigaikštystės, viso kas lenkiška, šlėktiška, ir idėją atgaivinti politiškai mirusią tėvynę. Tam tikslui tikriaus pasiekti viename slaptame susirinkime filomatai nusprendė—pabaigus universitetą, labiausiai užiminėti mokytojų vietas.

III. Spinduliečiu draugija. Tasai pats Tomas Zanas, kurs įsteigė filomatų draugiją, 1819 m. įsteigė dar „Spinduliečių" (Promieniści). „Spinduliečių" vardą draugija įgijo nuo teorijos, kurią Zanas platino tarp savo draugų. Teorija ta buvo labai originališka ir podraug parodo Zano ideališkumą ir augštą poetišką širdį. Štai tos teorijos turinys. Augščiausioji meilė susideda iš nesuteptos ir ideališkosios meilės, linosos nuo visokių gašlumų. Pirmiaus, negu pasiekti tą augštąją meilę, žmonėms reikia panaikinti savyje visokius bjaurius palinkimus ir geidulius, o paskui jau susivienyti tarp savęs nesutepta ideališka meile. Kiekvienu 2 asmeniu, surištu tokia meile, atjaučia augščiausį gerėjimąsi, koks tik galimas šiame pasaulyje. Šisai gerėjimos išeinąs iš abipusio įsiveizdėjimo ir suteikimo kits kitam skaistumo ir dvasios šventumo, kuris daug žmonių regėjime apsireiškia savotiškais «spinduliais» ir iš akių tryška, spindi, rodos, kibirkštis. Visųaugščiausios ir gražiausios dušios ypatybės, tokiais „spinduliais" kiekvieno doro žmogaus regėjime apsireiškusios, yra grožė, malonumas ir nekaltybė. Šios ypatybės, iš kiekvienos tyros ir nesuteptos dušios išsiliejusios, apsupa pastarąją tartum spindėjimu. Jeigu vienas žmogus su tokiuo spindėjimu savo gyvenimo kelyje sutinka kitą žmogų su panašiu spin-

dėjimu ir juodu abudu susivienija abipuse meile, tai ant jųdviejų skaisčių ir šventų dušių pasidaro kaip ir laumės juosta, kuri, sulig Zano žodžių, jiedviem visą pasaulį daro spindinčiu ir jųdviejų dvasią kelia danguosna—amžinojon harmonijon. Toki tai Zano teorija, kurią jis platino tarp savo draugų ir nuo kurios jo ratelis įgijo vardą „spinduliečių“. Sulig vieno Zano draugo (Domeikos) žodžių, ši teorija turėjo didelę įtekmę į studentus. Remdamasis savo teorija, iš kiekvieno šio ratelio draugo Zanas reikalavo abipusės platoniškos meilės tarp savo draugų; daleidžiant tos rušies meilę ir su pašaliniais, Zanas labiausiai norėjo, kad ji įvyktu ir atsinešimuose į moteris. Kalba, buk šis idealistas panašia platoniška meile mylėjo kokią tai Feliciją ir aprašė net eilėse; pati Felicija apie tai, rodos, nieko ir nežinojus.

„Spinduliečių“ draugija buvo paprasto budo susivienijimas. Svarbiausiuoju jų užsiėmimu buvo skaitymas visokios rųšies savųjų, paskui geriausiųjų lenkų autorių veikalų, o taipogi fyziškos žmogaus pusės lavinimas visokiais žaislais-pasilinksminimais. Įstojimas į „spinduliečių“ draugiją kiekvienam buvo liuosas. Tik reikalaudavo pasižadėjimo žodžiu: a) palaikyti tarp draugų pažintį ir malonius santikius; b) gelbėti kiekvieną savo ratelio draugą visokiuose reikaluose; c) pildyti visas draugijos jam paskirtas priedermes, ir d) lavintis geraširdystėje, kuri jauną žmogų daro maloniu ir pagarbos vertu. Toliaus naujai įstojęsis užrašydavo savo vardą tam tikroje kningutėje ir nuo to jau skaitėsi tikru ratelio sąnariu, galėjo pats prabilti ir išklausyti kitų. Spinduliečiai turėjo savo įstatus iš 15 §§. Sulig tų įstatų, universiteto rektoriaus užtvirtintų, spinduliečiai buvo prisidengę oficiališku „naudingų pasilinksminimų“ draugijos vardu. Tuose įstatuose, kaip ir visuose Zano raštuose, viešpatauja lenkiška dvasia: VII ir VIII įstatų punktai šiaip skamba:

1) „Kuomet pajusi prisirišimą prie tėvų žemės, tai gali but užtikrintas, jog pagerinimo tavo širdies kelyje esi padaręs didelį žingsnį“. 2) „Prisirišimas prie tėvų žemės tame yra, idant, nepaisant ar tu turtuolis, ar vargdienis, geistum labo savo viengenčiams ir visai tautai, ir apskritai stengtumeisi užlaikyti naudingus savo tėvų papročius, mylėti prigimtą kalbą ir jos mokytis, užlaikyti atmintyje garsius bočių darbus ir sekti juos sulig spėkų ir išsigalėjimo“.

Vilniaus universiteto rektorius patvirtino tuos įstatus su ta sąlyga, idant pasilinksminimuose už miesto (gegužynėse) nedalyvautu pašaliniai asmenįs.

To prisilaikant gegužėj 1820 m. prieš saulės užtekėjimą už miesto buvo padarytos trįs didelės gegužynės. Jose skaitė augščiau minėtus įstatus, paskui padorjai linksminosi. Visi

dalyvavusieji studentai pagal universiteto fakultetus dalijosi į ratelius. Kiekvienas ratelis turėjo savo spalvą ir vadinosi vaivadystė. Rateliuose skaitė, deklamavo, laidė sviedinį ir dainavo. Toliaus pusryčiavo.

Pasilinksminimų ir pusryčių vedėjai vadinosi kariškais Lenkų karalystės vardais. Tuose pasilinksminimuose dalyvavo ir pašaliniai asmenįs, nepriklausantieji prie universiteto korporacijų. Kad daugiau pritraukti prie draugijos, jos sąnariai, kaip Susinas parodė, vartojo šias priemones: tuos, kurie žinojo apie draugiją, o nestojo į jos sąnarius, vadino niekšais (wszetecznemi), o tuos, kurie nežinojo—pamišėliais (obłąkanemi). Kuomet po miestą prasiplatino apie spinduliečius visokios kalbos, universiteto rektorius paėmė savo žodžius atgal ir uždraudė Zanui daryti bykokius tarp studentų susirinkimus. Tas buvo priežasčia susitvėrimo *naujos Filaretų draugijos.* Ir pirm negu studentai spėjo išvažiuoti į vakacijas, Zanas nuo 30 ar 40 asmenų surinko parašus, kad jie tą patį „spinduliečių“ ar „draugų naudingų pasilinksminimų“ gegužynių tikslą užlaikys paslaptyje. Rugsėjyje 1820 m. Zanas kartu su Prancišku Malevskiu ir kitais universiteto draugais sustatė naujus įstatus slaptai „Filomatų“ draugijai iš 72 §§, į kuriuos įdėti liko ir „draugų naudingų pasilinksminimų įstatai.

IV. „Filaretų“ draugijos tikslas, kaip jie patįs per tardymą prisipažino, buvo—suvienytomis spėkomis prikelti Lenkiją, buvusiame jos žibėjime. Kalba Stanislovo Makoveckio tikrai tai patvirtina: „Politiški atsitikimai ir valdžia, po kuriai dabartės mes esame, aiškiai užtikrina mus, jog stipri bičiulystė ir jaunikaičių susivienijimas į vieną burelį butinai reikalingi, jeigu kartais atsieitu paduoti brolišką ranką ir, sujungus tiesiąją su tiesiaja sugrąžinti tėvynės pirmykštę garbę“. Tą pat patvirtina ir kitų filomatų rašiniai iš to laiko o taipogi ir posėdžio įvykusio 2 sausio 1821 m. protokolai.

Tam tikslui pasiekti užvis labiau rupintasi: 1) kiek galima daugiaus surinkti sąnarių ir 2) kiek galima daugiau taisyti panašių draugijų. „Filaretų“ draugija plačiai susirašinėjo, kaip su kitomis draugijomis, taip ir su pašaliniais asmenimis, turėjo savą kningyną ir spausdintas instrukcijas dėlei statistiškai-geografiško aprašymo parapijų. Šisai aprašymas turėjo didelę vertę, kaip del draugijos, nes ačiu jam užsimegzdavo pažintįs ir vesdavos korespondencijos, taip ir del to, kad statistiškai-geografiškasai klausimas buvo ir yra vienas iš svarbiausiųjų §§ programos atgaivinimo Lenkijos. Verta tik priminti, jog Tadas Czackis su geografiškų žemlapių pagalba manė atgaivinti „Rzeczpospolitą“.

Visa instrukcija susideda iš klausimų labai aiškiai apimančių patį dalyko svarbumą, ir išaiškinančių jos tikslą ir budą. Skyriuje „Gyventojai“ tarp ko kito renkama žinios: „kiek dvarponių yra kariumenėj, kokiuose pulkuose ir su kokiuo laipsniu? Kiek užmušta ukininkų 1812 m.? Kiek toje vietoje yra kariumenės? Skaitlius ir išsilavinimas valstininkų?

Skyriuj: „budas ir papročiai“ klausiama: „Kur esti rinkimas valdininkų? Ar tarp jų yra partijos ir intrigos? Ar prideramai jie atlieka savo tarnystą? Ar bešališkai atlieka teisdarystę? Kas turi didesnę vertę užėmime vietų—užsitarnavimas, ar intrigos? Ar prisilaikoma tautiškumo ir kokiame pavidale labiausia? Koksai labdaringumas? Kokios nuomonės apie nuosavybę? Kokio budo kareiviai ir jų santikiai su piliečiais? Ar nuolaidus su jais piliečiai? Kiek pas dvarponius sidabro ir visokių brangenybių? Koki dvasia tarp dvarponių? Ar yra meilė tėvynės? Koki tautiška dvasia tarp kitų visuomenės sluogsnių?“...

Kas link svetimtaučių, tai tyrinėtojas turėjo aprašyti jų ypatybes, budą, papročius, aprėdalą—ar tautiškas jis, ar pritaikintas prie čionykščių. Kaip jie gyvena ir kas juos privertė apleisti tėvynę? Ar turi jie savo susirinkimo vietas, ir koki jų dvasia apskritai...

Vertė—Stud. *O.*
Spaudon prirengė—mokytoja *M. D.*

MOKINĖS ŽODIS MOKINIAMS.

Na, kaip sau norit, draugai, juk tai gana juokinga! Beveik kiekvienam „Aušrinės“ numeryje randi straipsnių, barančių mokines-lietuvaites už jujų nerangumą.

Gerai sakoma: „Kieno viršus, to ir teisybė“.

Kad jusų yra daugiau, tai ir išeina, kad jusų teisybė, nors ištikrųjų tai toli nuo tiesos.

Mat, viena jusų laimė, kad mokat gerai pasigirti savo darbštumu ir veiklumu.

Tuotarpu mokinės darbuojasi patylomis, nes joms rupi tautos laimė nemažiau, kaip ir savo asmeniškojo *aš*.

Ir ištikrųjų, jeigu paimsim daugumą mokinių — lietuvių ir lietuvaičių, tai pasirodys, kad besidarbuojančių skaičius visai proporcionališkas. Palei draugų nuomonę — visas darbavimasis — vien rašyme į laikraščius, o ypatingai į „Aušrinę“. Man rodos, ne tam reikia rašyti, kad po straipsniu butu padėtas moteriškas parašas, bet tik tuomet, kada turi tam tikrą ir reikalingą temą. O tos temos pas musų mokinius tai suvis neplačios. Jau jeigu parašys katras ką, tai greičiausia ką nors apie mokines[1]).

Atsakinėti į tuos visus užsipuldinėjimus aš neketinu ir nenoriu, nes jų argumentavimai perdaug tušti. Rašyti by kokias žineles ir naujienas, gali ir be musų kas daugiau laiko turi; šmeižti gi ir raginti mokinius, kaip jie kad su mumis pasielgia, kol kas matyt nei viena nenori[2]), nors ydų pas juos rastumėm nemažiau kaip pas mokines. Mokslišķus straipsnius palieku mokslinčiams.

Tankiai draugai giriasi kad jie daugiau apsišvietę už mokines. Kiek tame tiesos — mato tai kiekvienas. Galop nieko stebėtino nebutu, kad jie ir butu daugiau apsiskaitę, nes taip aplinkybės susideda. Paimkim moksleivį lietuvį pas tulą ukininką, ar dvarininką, ir jo seselę, taippat moksleivę. Vaikinas, atsikėlęs suvers plaukus į viršų, pavalgys pusryčius, padės šaukštą ant stalo, ir marš į pavėsį su kninga. Gali ten skaityti, rašyti ir šviestis kiek tik telpa. Tiesa, daugumas iš jų eina ir į lauko darbus, bet tik tada, kuomet nusibosta kningos. O jo seselė, atsikėlus, turi pusryčius priruošti, jaunesnius brolius ir seseris aprengti, pavalgydinti. Po pusryčių indus nuo stalo atėmus, kambariuose tvarką padaryti. Jos darbas — susiuvinėti tėvų, brolių ir savo rubus, sujuodusius išskalbti, išprosuoti, kad paskui gražius paduoti kiekvienam, kuomet prireiks, pasirupint, kad pietųs butu ant stalo...

Po pietų vėl tas pats. Štai ir vakaras.

Ir taip mokinė leidžia dieną po dienai visą vakacijos laiką. To reikalauja jos dėkingumas senstančiai mo-

---

[1]) Na, čia pasakyta perdaug. Tai toli nevisada taip buna. *Red.*

[2]) Mums matos, čia irgi perdaug ir per aštriai pasakyta. Kad mokiniai šmeižtu lietuvaites mokines tikroje to žodžio prasmėje, net ir „Aušnėje“ nepatėmijom. *Red.*

tinai už užauginimą. Mokslo metu mokinei taip-pat daugiau darbo negu mokiniui, nes jai rupi sužiurėti rubai savo, o kartais ir brolių.

Tai matot draugai! bepigu jums buti apsiskaičiusiems ir į laikraščius rašinėti. Užtat darbuokitės, lai jums Dievas padeda, tik mažiau girkitės, nes kas ko bus vertas, tai tuoj visi pamatys, o mes, matydamos jusų nenuilstantį darbštumą, greičiau stengsimės jumim neapsileisti, negu pabijosim jusų barimų.

Auksė.

Lietuvių dainos.

Oi, jųs dainos mus' auksinės,
Kodel aidas jusų
Vis rečiau laukuose skamba—
Lietuvoje musų?...

(Liudas Gira).

Žvelgiu gyveniman, ir matau, kad mes lietuviai nesame tie, kur nejaustu, kas tai yra grožis, dailumas, dailė. Priešingai. Net, sakysime, tas žmogaus privalumas—grožio skonis—mumyse turi didelę vertę. Jisai pagamino Lietuvai dainas, taip savotiškas ir taip visiems malonias, gražias. Tose dainose kuopilniausiai skamba musų siela, o užvis idealinė sielos dalis jose supinta dailių-dailiausin vainikan. Tą vainiką musų bočiai mylėjo, gražino, nedavė jam vysti, ir vis nuolat pynė ir pynė ar tai aiškiomis, skaisčiomis, linksmomis gėlelėmis, ar tai tamsesnėmis—liudnomis. Kame anuo metu butum tik pasisukęs, visame butumei radęs tą mylimą musų draugą. Ir lietuvės-seselės, laukdamos bernelio, ir močiutė-sengalvėlė, augindama dukrelę-sunelį, ir tėvelis, ir broleliai—visi, visi jį dabino. Ir taip jis visų mylimas augo, didėjo, klėstėjo.

Tik šit nunai, paputus musų šalelėn kitiems vėjams, plaukiantiems iš kitų kraštų ir nešantiems mums, kaipo

grynai lietuviams, priešingą peną,—suvyto musų vainikas. Jau jis nebedailinamas, nebetobulinamas. Griebiasi bočių ainiai svetimų gaidų niuniavimo. Savas mielasias daineles primiršta. Jos, tarytum, jiems jau nusibodo. Šios naujesnės-smagesnės. Bet ar tikrai taip? Ne. Jos mums nenusibodo, tik musų siela susilpnėjo; tik jau mes nebeatskiriame pelų nuo grudų. Ar gali kas buti malonesnio, prigimtesnio, kaip ta ar kita lietuviška musų dainelė? Ar gali kas-nors kitas sukelti Lietuvos vaike tokią prakilnių jausmų begalę? Ar gali kas taip ir tobulinti, augintiauklėti mus' sielą? Matyti, koki musų gamta gera yra, suteikdama mums tą peną, be kurio mes ne lietuviai butumėm. Ji mus aprupindama, apdovanojo visų-skirtinais privalumais tarp jų ir dainele—sielos išreiškėja.

Tat, broleliai ir sesytės, grįžkime anuosna laikuosna, kuomet nenustota pinti dainų vainikas. Imkime jį, nudulkinkime dulkes, priklojusias jo formas, įsižiurėkime jų gražumuosna, įsigilinkime juosna ir pinkime dabinkime tą musų bočių pradėtą vainiką. Ir tada, tartum, mums atsiveria didelė ateitis, kurią dar regime lyg rukais aptrauktą. Bet jaučiame, kad ji be galo. Spėjame, kad įsigulėję po musų kojomis dirvonai ir tenais toli-toli derlingi. O ir, rodos, lyg kas, ant šių dirvonų viešpataująs, sako: arkite ir sėkite, o vaikai peraugs tėvus. Sėkla—daina, ieškokime jos ir sėkime. Ir gims, ir augs, ir neš vaisius ji. Kaipo ir ant vietos jinai nestovės: keisis, tobulinsis ir gal pasieks tų išsirutulojimo formų, kurių niekas neregėjonegirdėjo.

A. Ješmanta.

LIETUVIŲ DAINOS.

I

Žmogus yra apdovanotas įvairiais dvasios gabumais ir turi įvairius palinkimus. Prie brangiausiųjų jo prigimtų dovanų ir palinkimų reikia priskaityti kalbos dovana, žodžio ir grožės atjautimas. Tos dvasios ypatybės žmonėse jau apsi-

reiškė dar historijos lopšyje tebėsant. Laukinis žmogus, vos temokąs suskaityti nuo 5 lyg 10, kurio protas dar buva neišlankstytas, jau savaip niuniuoja ir dainuoja. Laikui bėgant, žmogaus dvasia tobulinasi, protas vis eina stipryn, jiegos plėtojasi ir lavinasi. Lavinasi taip-pat jausmai ir jų išreiškimas. Pagal išreiškimą žmonių jausmų, galime spręsti apie kulturos laipsnį, nes juo rimtesnės mintįs ir gilesni jausmai, tuo geresnis budas galima atrasti jiems išreikšti.

„Daina“—yra tai žodis grynai lietuviškas, priguląs Lietuvai: to žodžio neturi nei latviška kalba; jo vieton latviai vartoja žodį paimtą iš vokiškos kalbos—*zinge*, arba *dziesma*, kurs lietuviškai reiškia g i e s m e s, giedamas bažnyčiose. „Daina“ nėra slaviškas žodis, nes *gędza*—senas lenkiškas, *pieśń*, —lenkiškas ir gudiškas, o lietuviškas d a i n a suvisu turi atskirą šaknį.

Lietuviškos dainos yra labai senos, nes ir Lietuvos historijos pradžia jungiasi su dainomis. Lietuviai, dar Indijoj gyvendami, degindavo aukas dievams su dainomis, ir tos dainos, dėl religijinės reikšmės, vadinosi g i e s m ė m i s. Atvykdami į Baltijos pakraščius, lietuviai atsinešė tikybą ir savo šventas dainas.

Be šventųjų religijinių dainų bei giesmių lietuviai turėjo da ir šeimyniškas dainas. Kiekviena šeimyna gerbė ugnavietę, jos sąnariai tarp savęs užlaikydavo meilę ir vienybę, sunus ir dukteris mylėjo savo tėvus, tėvai gi stropiai tuokė juos į kuopas, naujoms šeimynoms daryti. Lietuviai, atpludę į Europą kad ir baldėsi po visus užkampius, vienok skubiai traukė į Baltijos tankių girių uksmę, kad galėtu susivieniję į kuopas vesti ramų šeimynišką gyvenimą. Ta gili meilė kuopinio gyvenimo rusėjo kiekvieno lietuvio širdyje, aiškiai apsireiškė dainose, išsiliejo iš gelmių jų sielų graudžiais garsais, kurie ir dabar da ramiai skamba praretėjusiose jau Lietuvos giriose. Lietuviai, apsigyvenę Baltijos pakraščiuose, neužilgo pateko į sunkias aplinkybes: be paliovos grumdamies su trimis piktais kaimynais už lasvę ir tikybą, pragaišino fyžiškas ir doriškas pajiegas. Ant galo XIV amžiuje buvo įvestas krikščioniškas tikėjimas, kas buvo gera, bet vienkart su tuo ir lenkiška įtekme užliejo musų Lietuvą skersai ir išilgai, kas buvo visai negeistina. Lenkai, kaip įmanydami, novijo senovės likučius, kad lietuvius paverstu netik katalikais, bet ir tikrais lenkais. Na, ir tas darbas buvo gan pasekmingas: nyko senoviniai lietuvių padavimai, papročiai, rodos, jau viskas pražuvo, kas taip miela lietuviui—bet ne!—liko dar lietuvio sielos ir gyvenimo at-

spindys—d a i n o s, kuriose atsimuša lietuvio gyvenimas ir jausmai, jo budas ir jo svajonės.

Pirmieji, kurie pradėjo traukti Lietuvos praeitę iš tamsybių užmiršimo į šviesą—buvo lenkai, paskui vokiečiai. Seniausieji Lenkijos historikai: Kadlubek, Miechowita, Długosz, Stryjkauskis stebėdamies anais Lietuvių antpuoliais Mindaugo ir Jogailos laiku, neturi kitų žodžių lietuviams pavadinti, kaip, tamsus pagonis, barbarai.

Prusų rašytojai: Vigand'as, Düsburg'as daug daugiau paduoda žinių apie Lietuvą, bet ir jie žiuri į lietuvius kaipo į tamsius ir narsius stabmeldžius. Vieni tik kryžiuočiai, nors lietuvius skandino kraujo klanuose be pasigailėjimo, mokėjo daugiau už lenkus atiduoti jiems priderančią donį ir nemetė ant jų taip neteisingų paskalų kaip lenkai. Tečiaus tie ir kiti apsiriko ir negalėjo paduoti teisingo nusprendimo apie musų tautą, nes nežinojo ir neištyrė jos padavimų, o labiausia dainų, kuriose atsispindi lietuvio dvasia, daba ir historija. Kad jie butu pažvelgę į anas graudžias daineles, kuriose meilė jaunystės, meilė šeimyniška yra siela ir širdimi, nebutu taip begėdiškai apkalbėję musų tautos. Kad butu pažiurėję į lietuvio godeles, butu ten pamatę didžią godonę svečio, kurį nepavaišinus išleisti—buvo nuodėmė; butu pamatę dorą pasielgimą gyvenime, o ne barbariškumą. Lietuvio dainose negalima rasti atbalsio kruvinų mušių, plėšimų, kaip tai matome dainose skandinavų, tautos karingos, jieškančios garbės ir atsižymėjimo. Jų dainose kraujas liejas klanais; baisiais kujais ir kirviais mušas, mušyje galvas trupina, ir girdis vien tik vaitojimai. Lietuvos gi dainose mergelės „pina vainikėlius iš žaliųjų rutelių", jaunikaitis „balnoja savo juodbėrėlį žirgelį ir joja prie savo mylimosios"; dukrelė, ištekėjusi, išsilgsta savo „baltosios matušėlės ir lekia jos aplankytų pavirtusi raiba gegele", rami šeimyniška meilė skamba visose Lietuvos dainose.

Kariškos dainos atsiranda tik nuo tų laikų, kada skandinavai pradėjo užpuldinėti ant Lietuvos, ir įnešė verksmą į jos šeimynas. Tada atsirado graudi dainelė, kurioje mergelė skundžiasi ant užjurinių kareivių išlaužiusių jos rutas. Štai pavyzdis tokios dainelės.

Dainuok, sesyte,
Ko nedainuoji?
Ko rymai ant rankelių?
Rankelės užrymotos.
Kur aš dainuosiu,
Kur linksma busiu:

Yra darže iškada
Darželyj' iškadužė!
Rutos numintos,
Rožės nuskintos,
Lelijos išlakštytos,
Rasužė nubraukyta.—

Kaip regėjome, lenkų ir vokiečių rašytojai neturėjo tikro supratimo apie Lietuvos dainas, todėl ir padarė daugelį klaidų savo tyrinėjimuose, pašvęstuose musų tautai. Stropiau pradėta tirti lietuviškos dainos tik XVII amžiuje. Pirmais tyrinėtojais buvo mokyti vokiečiai: Johanas Arnoldas ir profesorius Dürsburgas. Jų kelias užrašytas dainas atspausdino Rheza savo dainų rinkinyje, išleistame 1759 metais. Lessing'as supažindino su tom dainom kelis mokytus vyrus. Neilgai trukus Herder'is įdėjo keletą laikraštin: „Stimmen der Völker". Viena iš tų dainų padarė didelį įspudį į Goethe: ji jam taip patiko, kad jis pagal jos sutvėrė savo „Fischerin". Štai keletas tos dainos strofų:

Aš atsisakiau savo močiutei,
O aš nuo pusės jau vasarėlės,
Ješkok, močiute, sau verpėjaitę
Sau verpėjaitę ir audėjaitę.
Jau prisiverpiau baltų linelių,
Jau prisiaudžiau baltų drobelių,
Prisišiuravau baltų stalelių,
Jau prisišlaviau kiemo vejelės.
Gana klausiau savo močiutės
Jau reikia klausyt ir anytėlės... ir t. t.

Rhezos rinkinys turi 85 dainas su vokišku vertimu ir 7-ių dainų gaidomis. Tas veikalas yra ir dabar vertinamas ir juo pasinaudojo Kraševskis savame straipsnyje: „Pieśni litewskie" įdėtame jo veikalan „Litwa". Rhezos pataisytą ir papildytą rinkinį išleido K u r š a i t i s 1843 metais Karaliaučiuje.

Tuotarpu Rosijoj pasirodė dainų rinkinys S i m o n o S t a n e v i č ė s: „Dainos Žemaičių". Vilniuje 1829 metais išėjo 30 dainų surinktų S. D a u k a n t o: „Dainos Žemaičių, pagal žodžių dainininkų išrašytos". Petrapilyj 1846 metais atspausdinta 118 dainų. Atrastą dviejuose rinkiniuose medegą sutraukė į vieną profesorius N e s s e l m a n'a s. Garsusis S c h l e i c h e r'i s surinko dar 30 dainų. Musų laikuose turime rinkinį kunigo A n t a n o J u š k e v i č ė s. Jo surinktos dainos jam mirus buvo atspausdintos jo brolio Jono, Kazaniuje, padedant Kazaniaus universiteto profesoriui J. Baudouin de Courtenay. Čia 3-juose tomuose randas dainos kariškos, žaislinės, mytologiškos ir kitos, 4-tam gi tome—maž-

daug vienos rųšies, butent svodbinės ir pakasyninės arba garbstymai (Raudos).

Tuo budu išviso tapo surinkta apie 7500 dainų. O kiek nesurinktų—sunku ir pasakyti.

Iš to, kas surinkta, pasirodo, jog dainose atsispindi du dalyku: tautos praeitis ir lietuvio šeimyniškas gyvenimas. Labausia dainose atsižymėjo tikyba ir karė, nes, kaip pirmoji kiekvienam lietuviui buvo šaltiniu ramybės, taip antroji buvo šaltiniu, iš kurio pludo į šeimynas verksmas ir sielvartos. Per tai abi turėjo ir turi ligšiol stiprų ryšį su tautiškais jausmais.

Todėl historiškas dainas galima padalinti į dvi ruši: į dainas.

1) t i k y b i n e s arba mytologiškas ir 2) k a r i š k a s.

Peržvelgdami visų tautų historiją, matome, jog tikyba kerojo visuose laikuose ir visose tautose. Didžiausias lietuvių dievaitis buvo Perkunas: jis buvo sutvertojas dangaus ir žemės, ir valdytojas viso pasaulio.

Saulė—dievaitė, turinti savo namus rytų šalyje. Mėnuo—dievas nakties ir laiko. Jis, pagal lietuvių mytologiją, buvo vedęs saulę, kuri, per dieną perbėgusi dangaus skliausmą, vakare skubindavos prie savo vyro. Bet mėnuo, atsilikdamas nuo saulės, įsimylėjo į Aušrinę. Saulė, supykusi, paskundė savo vyrą Perkunui, kuris ji nubaudė, perkirsdamas pusiau. Saulė galėjo pykti ant Aušrinės ir ją bausti, nes ji buvo Saulės tarnaitė.

Tai matome iš dainos:

O vakar, vakaraitį, prapuolė mano avaitė.
Oi kas gelbės jieškoti mano vienturtę avaitę.
Įėjau pas Aušrinę, Aušrinė atsiliepė:
Aš anksti ryt saulelei turiu pakurt ugnelę.

Lietuvių dievai turėjo sunelius ir dukreles. Be Perkuno buvo dar ir kiti dievai, kaip antai: Bangputis—bangų dievas; Laumė—deivė lemianti žmonėms ar laimę ar nelaimę, Žemaitė—deivė žemės ir vaisių, ją vadina Žeminėle, kaip matyt iš šios dainelės:

Žeminėlė-žiedelkėlė,
Kur sodysiu roželę?
Ant augšto kalnelio,
Prie jurių, prie marelių.

Piladė—turtų dievaitė; Pergrubė—žiedų; Milda—meilės, jos sunus Kaukas; Ganyklis—piemenų dievaitis ir bandų ir dar kiti.

Gerbimas dievų pas senovės lietuvius buvo išreiškiamas daugybe visokių iškilmių ir įvairių apeigų, kurios buvo išpintos įvairiais kuno krutėjimais, šokiais ir giedojimais. Liekaną stabmeldiškų apeigų randame pas gudus—iškilmėj Ivano Kupalo ir Lado—dainoje „Oi did lado".

Prie antrosios rųšies Lietuvos historiškų dainų priguli k a r i š k o s, kuriose apsireiškia narsumas lietuvių. Štai pavyzdžiui viena iš jų.

Penki broleliai
Žaliojoj' lankoj',
O rytą busim
Kryžiuočių rankoj'.
Kaip mus sugavo
Jaunus brolelius,
Dėjo ant kojų
Gelžies pantelius.
Kaip sykį kirto,
Kraujas tekėjo,
O po kojelių
Žemė drebėjo ir t. t.

Karės buvo ir yra vargų ir nelaimių šaltinis. Ir, deja, niekur jos nebuvo taip ilgos ir baisios kaip Lietuvoje. Visi tie vargai ir nelaimės atsispindi labiausia dainose. Kiek verksmo ir kiek sugeltos širdies ašarų pludo lietuvių šeimynose, kad išskirdavo tėvą iš šeimynos, arba mylimą sunų, ar brolį... Užtat karišk os dainos atsižymi liudnumu be vilties ir nusiminimu. Sunus apleidžia tėvus, joja į kariumenę, tėvas jį anksti žadina rengtis:

Aš išgirdau (2 kartu)
Karvelio balsą,
O tai ne karvelio (2 kartu)
Tai ne mėlynojo,
Tik senas tėvelis (2 kartu)
Budin savo sunelį,
Kelkie mano suneli, (2 kartu)
Kelkie visųvyriausias,
Balnok bėrą žirgelį (2 kartu)
Su tyminiu balneliu ir t. t.

Seselė labai gailisi savo brolelio ir laukia jo grįžtant. Mergelė lydi berneli į karę, gailiai verkdama prašo jo parašyti „margą gromatėlę" ir prisiųsti su gulbių pulkeliu. Bernelis savo laiškuose skundžiasi ant vargų, kokiuos kenčia karėje, o mergelė, žinodama apie vargus mylimo bernelio, gailiai verkia.

Rutelė.

(T. b.).

E. S. Nekrasova.

Kareivis Jonas.

—:—

Apysaka iš pirmųjų krikščionystės amžių.

I.

Tai buvo gilioj senovėj, viešpataujant Julionui. Šisai viešpats buvo stabmeldys ir žiauriai persekiojo krikščionis; bet jam sunku buvo su jais kovoti, nes kas jau kartą įtikėjo į Kristų, tas neatbojo į jokiuos Juliono žiaurumus, ir skaitlius krikščionių kasdien vis dauginos.

Net ir tarp ciesoriaus kareivių pradėjo atsirasti tokių, kurie, metę savo dievus, bėgo prie krikščioniškos tiesos. Vienu iš tokių buvo narsus jaunikaitis, Jonas. Jis buvo stiprus, sveikas ir pavyzdingas narsume kareivis.

Kartą ciesorius išleido aplinkraštį, kad Jonas, paėmęs burį kareivių, eitu žudytų krikščionių.

Jonas surinko burį ir nuvedė jį į tą sritį, kur jie slapstėsi. Dar beeinant kelionėj pradėjo jisai galvoti: prieš ką jisai eina?... prieš ką jisai nori pakelti ranką? Prieš krikščionis?... — Už ką-gi? ką nelabo yra jie padarę? O ir pats jis ar ne krikščionis?!...

— „Aš patsai myliu Kristų, patsai meldžiuos Jam ir patsai einu jo tarnų žudytų?..“.

Taip galvojo Jonas, žengdamas pirmyn. Kelias ėjo giria. Buvo karštas vasaros laikas. Saulė degino ir liejo tvyškančią šviesą ant pakelėj stovinčių medžių, ant kybančių ore be judėjimo lapų, ir slėpė savo spindulius tankumyne... Didelės ir mažos paukštelės skrajojo medžių šakose ir buvo girdėti jų meilus čiulbėjimas.

Kareiviai tylėdami ėjo, nuvarginti tolima kelione ir nepakenčiamu karščiu. Jonas ėjo pirmutinis.

Jis, rodos, netiek buvo nuvargintas taja kelione, kiek mintimis: iš veido galima buvo patėmyti jo susirupinimą.

— Kiek jau pralieta ir liesis dar kraujo! — galvojo jisai. — Ir kam jis reikalingas? Kam ši nesantaika, ši neapykanta tarpu žmonių? Ir neapykanta šioji prieš ką?... prieš tuos, kurie suprato šventus Kristaus žodžius: „Mylėk artimą, kaipo pats save!“ Jie suprato ir pradėjo kaip reikiant gyventi ir elgtis. Ir už ką juos liepia persekioti? Už ką juos liepia žudyti?!... Ar už tai, kad jie geresni yra žmonės?!.. Ir aš, aš patsai pakeliu ranką prieš juos... Ne! Tegul jie kankina mane, tegul atima man gyvybę... tegul... aš to negaliu... negaliu!...

Jisai visas sujudintas nejautė nei nuoilsio, nei alkio, nors laikas jau buvo vėlus. Užstojo naktis. Ji užklupo kariumenę kelionėje, girios tankumyne.

Kareiviai sustojo, užkando, sugulė ant žolės ir, nuvarginti kelione, sumigo. Nemiegojo tik vienas Jonas. Mintis, kaip išgelbėti krikščionis, nedavė jam pasilsio. Jis sėdėjo, prisiglaudęs prie seno medžio liemens, kurio ilgos, susipainiojusios šakos, skleidė ant jojo galvos, tarytum, stogą. Prieš jį buvo tarpgiris. Skliautas dangaus buvo apsėtas žvaigždėmis. Aplink viešpatavo tyla. Ore nebuvo nei jokio krutėjimo, nebuvo nei jokio vėjelio, ir oras buvo taip-pat tvankus, kaip ir dieną.

Tik štai tolumoj pasigirdo šunų lojimas. Jonas sukruto, atsikreipė veidu ton pusėn, iš kur nešinos lojimas. Bet girioje buvo taip tamsu, jog ir akyviausia akis neatskirtu per du žingsniu žmogaus nuo medžio.

Štai vėl pasigirdo lojimas ir daug jau arčiau.

Be abejonės, netoli buvo gyvenimas, buvo žmonės.

Greit pasigirdo balsai ir neilgai trukus Jonas galėjo atskirti žodžius: kas tai aiškiai ir balsiai kalbėjo maldą, o keletas vyriškų ir moteriškų balsų kartojo.

Jonas klausė atidžiai, sulaikydamas kvėpavimą. Bet štai balsai staiga nutilo, pasidarė tylu, kaip karste. O Jonas, tarytum numiręs, gaudė nakties balsus. Staiga užgiedojo:

— „Tave, Dieve, garbinam!“

— „Tave, Viešpatie, išpažįstam!“.. pragydo nedaugelis vaikučių balsų, kuriuos Jonas iškart palaikė per chorą dangaus angelų, taip lygus, taip puikus, mintį augštyn pakeliantįs, buvo giedojimas.

Dabar jau jis neabejojo — čiajau buvo krikščionis. Jie pasislėpė girioj, bijodami persekiojimų. Ir jeigu nors vienas kareivis butu pabudęs,—krikščionis prapuolę.

Giedojimas ėjo balsyn ir balsyn; skaičius balsų vis dauginos, ir plonyčiai vaikučių balsai, su meiliai-skambančiais perėjimas, skyrėsi nuo vyriškų ir moteriškų balsų. Tas jiems grąsino paojumi: pabustu nors vienas kareivis —neišliktu gyvais.

Jonas, drebėdamas už gyvybę krikščionių, atsargiai atsikėlė iš vietos ir tyliai, vos-tik paliesdamas žemę, pradėjo eiti ton pusėn, iš-kur buvo girdėti balsai.

Eiti reikėjo apyčiupa, išlėto. Jonas tai narpliojo šakas, užstojančias kelią, tai klupo ant kelmo, patekusio po kojų, tai vienur ir kitur jis užšoko ant medžių, kurie, tarsi siena, ėjo vienas palei kitą greta. Ir jam tolydžiai prisieidavo pasukti tai į dešinę, tai į kairę. Braškėjimas šakų, balsas žingsnių iškart nutildė giedančius; bet Jonas jau stovėjo tarpu jų, tarpu krikščionių.

— Nebijokit manęs! Nebijokit!... balsiai ir aiškiai pasigirdo jo jaunas balsas nakties tyloje tarpu nutilusios kuopos, susirinkusios pagerbti Sutvertoją.

— „Bėgkit iš čia!... bėgkit greičiaus, gelbėkitės!... arti stovi ciesoriaus pasiųsta kariumenė!“...

Ir tyliai, bebalsiai sujudo kuopa—jų buvo netoli trijų šimtų žmonių,—ir bebalsiai pakilo iš vietos.

Jonas stovėjo nesikrutindamas, tarytum, priaugęs prie žemės, stovėjo jis toliai, kol paskutiniai balsai, nuo atsitraukusios kuopos nedingo nakties tylumoje.

II.

Išryto kareiviai pakilo anksti—kartu su saule.

Jonas jau buvo čia. Jisai sėdėjo toje pačioje vietoj, pas medį. Jo veide nebuvo nei šešėlio to liudėsio, nekantrumo ir baimės, kurie dengė jį vakar. Žvilgsnis buvo jo linksmas.

Kareiviai nei nepasergėjo jojo linksmumo — ne tas jiems rupėjo; tik vieškeliu lygiai žingsniavo.

Prieš juos jau matėsi pylies triobesiai, kur manė jie netikėtai užklupsią krikščionis. Linksminos, kad galas bus

jų žygiui ir, gal buti, pasiseks ką-nors nučiupti. Visi jie buvo linksmi, kalbūs ir daugel plepėjo tarp savęs.

— „Nesulauks nuo manęs pasigailėjimo tie krikščionįs,—kalbėjo vienas iš stipriausių kareivių.

— Gal but, pasiseks perskriosti ne vieną krikščionių kaukolę, sutriuškyt ne vieną makaulę.

— O gal ir ne su tuščiomis rankomis sugrįšim atgal, —sakė jo draugas, mažas, palieges, su vanago akimis.

— Kad ir sako—krikščionįs elgėtos, nerenką turtų, bet vis šioks-toks labas ten rasis.—

— Ir sudaužysim mes! Man rodos nei vieno sveiko nepristatysim valdžiai.—

— Jau tai butinai,—prabilo šale jo einantis draugas, pramintas „linksmu".

— Kam jam, pavyzdin, kalėjime tų dviejų kojų... vienos... ir tos dar perdaug! kur ją padėsi? į žygį jug neisi, o lenktynėms nepareikalaus!...—

Visi nusijuokė—visiems pasirodė juokinga.

— Taip, jau apdirbsime, kad tik dasigauti!—

Taip kalbėdami ir juokaudami kareiviai, įėjo į pilį dulkėtu vieškeliu. Gatvės buvo siauros; namai akmeniniai —maži. Jie greitai atrado užeigos namą, kur buvo jiems paliepta sustoti. Užeigos name buvo didelis, ruimingas kambarys, pasieniais apstatytas suolais, iškaltais iš akmens; viduryje didelis skobnis.

Kareiviai pirmiausia susėdo už skobnio ir pradėjo pietauti. Jonas tuo kart kalbėjo su namų savininku, kurs ką-tik pastatė indą ant skobnio su kokiuo tai valgiu.

Savininkas buvo stabmeldys; jis neapkentė krikščionių ir pats, reikalui atsitikus, eitu su ragotine prieš juos.

— Jie dabar pasislėpę girioj,—sakė jisai: — netoli nuo pylies. Toje pačioj vietoj, kur jųs ėjot. Stovi ten sumenkus bakužė su paslaptingu požeminiu urvu, kur ir pasislėpė. Ten jų užeiga, ten ir maldas jie savo atlieka. Aš juos jau dvi dieni kaip susekiau. O tie, kurie nesuspėjo išsislapstyti, garbė musų dievams, visi suimti, ir dabar kalinys jais, kaip kuju, prigrustas.

— Garbė mus' dievams! Sėdi šaltyj ir kenčia jie alkį.

— Nesirupink, alkis juos greitai į išmintį atves: atstos jie nuo savo išsvajotos tikybos!...—

Ir ilgai dar tokioj vis dvasioj kalbėjo, bet Jonas seniai jo neklausė. Jisai žiurėjo savo didelėmis, melsvomis akimis kaž kur į tolį, nieko nematydamas, regimai, jis galvojo ką svarbaus.

Kareiviai, pavalgę ir pasilsėję, pradėjo reikalauti Jono, kad jis vestu juos ton vieton, kur, kaip sakė savininkas, pasislėpė krikščionis.

Jonas juos nuvedė; bet nei baimės, nei neramumo jo veide nebuvo matyti, priešingai — jis linksmai šypsojosi.

Eiti reikėjo neilgai. Grintelė stovėjo netoli nuo tos vietos, kur nakvojo Jono burys. Grintelė buvo ruiminga; bet dabar beveik sulindus į žemę, sena. Vietoje durų joje buvo didelis plyšys.

Kareiviai vienas už kito prasigrudo pro plyšį į grintelę. Joje nebuvo nei gyvos dvasios, visur tuščia; plikos sienos ir jokių daiktų nebuvo, išimant nedidelį medinį skobnį, ant kurio—nedavalgyta riekė duonos ir molinis, su atmuštu kraštu ąsotis, kuriame buvo vyno likučių. Regimai, žmonės išėjo greitai, netikėtai.

Po ilgų jieškojimų, kareiviai atrado asloje į požemius skylę; bet niekas nedrįso pirmutinis į ją leistis. Kareiviai ilgai ginčijosi tarpu savęs, kuriam leistis pirmam—visi bijojo.

— Nežinia, gal tenai apgula,—tvirtino kiti.

Bet kai pamatė Joną, į nieką neatbojantį, leidžiantis jon, kiekvienas stengėsi prasigrusti pirmutinis, kiekvienas norėjo parodyt savo drąsą prieš draugus. Požemiai buvo panašųs į rusį.

Pačiam tolimam kampe pas lubas spindėjo žibintuvas, apšviesdamas mažą dalelę surukusių lubų ir tokiupat sienų,—pertai likusi dalis požemių, buvo, tarsi, dar tamsesnė. Paveikslų prieš žibintuvą nebuvo, vieta, kur jie stovėjo,—tuščia.

Kareiviai, kaip tik nusileido, metėsi grabalioti po visus kampus; bet nieko, išimant pelių ir žiurkių, kurios spruko pro jų pirštus, nerado ir keikdami lipo atgal į grintelę, taip-pat keikdami išėjo iš jos laukan.

— Kad nors-ką jie butu palikę! Tiktai vienų žiurkių nesuėdė!...—bumbėjo kareiviai, grįždami su tuščiomis rankomis į pilį.

Kareiviai buvo labai įširdę, bet Jonas linksmas. Ateinančią naktį, kada kareiviai sunkiai buvo sumigę ir knarkė taip garsiai, kad stebėtis reikia, kaip jie viens kito neprikėlė, Jonas prarymojo, mąstydamas. Jis buvo atsigulęs čia-pat tarpu kareivių ant suolo; bet mintis jo skraidojo augštai. Jis galvojo, kaip gelbėti tuos, kurie kalėjime sėdi, išalkę, sušalę ir, gal-but, nusivilsta ir silpsta. Šita mintis apie vargstančius brolius, vargstančius už Kristų, taip jįjį kankino, kad jis negalėjo užmerkti akių, nežiurint į tai, kad jis ir antra jau naktis kaip nemiegojo. Kaip-tik užmerks akis, tuojau matosi tamsus kalėjimas, šaltos akmeninės grindįs, drėgnas oras, tarsi ukana, o aplinkui tyla, kaip kapinyne. Ir čia, šiame akmeniniam maiše, gyvena žmonės! Žmonės, kurių laukia ateityj kankinimai, ilgi kentėjimai iš kurių vienintėlė išliuosuotoja—mirtis...

— Ir aš neinu raminti jų, neinu pagalbon, pirštu nekrutinu jų kentėjimams palengvinti. O tečiaus vadinuosi krikščionim?... Ligi šiam laikui dar-gi nedaviau ženklo, kad jie ne visų užmiršti, kad aš, na, bent aš, pamenu juos!—Jonas pasikėlė ir atsisėdo ant suolo.

— Ir kuom aš parodžiau, kad aš krikščionis? — toliaus galvojo jisai.

— Kuom? ar, kad daviau žinoti krikščionims, kad bėgtu ir pasislėptu. Ar-gi nebutu padaręs to pat stabmeldys, kuris nemyli kraujo ir įsitikrinęs, jog už tai jam nereikės atsakyti?!... Ne! Jeigu tu ištikro krikščionis, turi buti su jais, turi kartu kentėti, kartu atvirai išpažinti Kristų! O aš?!...—

Jonas dideliai susijudino. Jo tamsiai-geltoni plaukai susivėlę; mėlinos akįs žibėjo nepaprasta šviesa; visas veidas degė; rankos tvirtai spaudė viena-kitą, o lupos tarė baimės žodžius, žodžius pasibaisėjimo savo tingėjimu.

Skubiai pasikėlė nuo suolo, smarkiai užsimetė ant pečių viršutinius rubus, pagriebė sausainių maišą, vyno, butelį likusį nuo kelionės, savo maišelį su pinigais ir galvotrukčiais metėsi pro duris, tarsi, bijodamas, kad kasnors jį nesulaikytu.

Iš rusų kalbos vertė *K. Bitikas.*

(T. b.).

VILNIAUS ĮSPUDŽIAI.
(Feljetonėlis).

Atsakomybę už paliestus čia faktus paliekame paciam p. Pirmeiviui, šio feljetonėlio autoriui. *Red.*

I.

Visuotinasis Lietuvių Mokslo Draugijos susirinkimas. „Rutos“ salė pilna, prisirinko 130 — 150 mokslininkų. Yra kam mokslas varyti, net džiaugsmas ima. Mokslininkai, išėmus keletą senesnių ir priaugančių, pačioje galėje, 20—50 metų: jie galės ilgai mokslą kamuoti, ir tai vėl linksmina. Vienaskitas, kaip p. p. Basanavičius, Valdemaras, Kairys, ir kiti moka išmintingai, aiškiai ir nemikčiojant kalbėti. Yr tai brangintina. Įspudį žymiai pagerino pozitivųs darbai: išskyrimas filologų sekcijos, sudarymas komiteto kulturos parodai įvykdinti ir da šis-tas.

Bet yra daug, kas tą gerą įspudį lyg gniaužte užgniaužia. Dalis referatų be svarbos, o kai-kurie lyg nuo Melagių Dėdės pasiskolinti. Mat, tuli referentai ir jų oponentai kalbėjo karštai, lyg geri žinovai, net tose mokslo šakose, kurių jie visai nežino ir savo nereikalingu įsikišimu tik darko tiesą, profanuodami mokslą.

Taip vienas karštas garbintojas trikampio, skaitomas beveik «filosofu» ir pranašu, apreiškė, kad tikėjimas ne poteriuose, t. y. kad tikėjimui nereikalingas paviršutinis jo apsireiškimas, kaip antai: maldoje, giesmėje, lankyme dievnamio, pildyme įvairių tikėjimo priedermių, ir t. t. Deja, šis mokslavyris pamiršo vieną lietuvišką priežodį: „Kas širdyje, tas ir ant liežuvio“, o kitą vokiškąjį: „Wess ist das Herz voll, dess geht der Mund über“ (ko pilna širdis, to perpilna ir burna). Ir kad didžiausis Dievo prisakymas skamba: „Mylėk Dievą iš visos širdies, visais pajautimais ir visomis spėkomis“.

Kaip tikėjimas taip ir meilė be tam tikrų darbų yra niekis, fikcija, ir, tiesą pasakius, negalimas daiktas.

Kame yra tikėjimas ir meilė, tame jie pasirodo ir išviršaus. Šaltas širdyje, šaltas ir išpaviršio ir atvirščiai.

Kristus reikalauja iš savo pasekėjų nuolatinio dvasios pakėlimo Dievop t. y. daug meldimosi—Ar jųs ką valgote ar geriate ar kitą-ką darote—viską Dievo garbei darykite!—Su-

prantame, kad maldų vertė ne lupų daužyme ir liežuvio laužyme, bet minties ir širdies palinkime. Bet musų „filosofas“ atmeta apvalai visokį meldimąsi, jam užtenka, mat, kaip ir buvusiems „didiems reformatoriams“, vieno tikėjimo, be gerų darbų... Jis, kaip ir minėti reformatoriai, neužmatė ir neužgirdo, kad pats Šv. Raštas vadina tokį tikejimą mirusiu, negyvu tikėjimu.

Ir tą tai bergždžią tikėjimą užsimanė musų „filosofas“ mums siulyti!...

Išgyręs tulų „idealistų“ atkaklumą, kaipo pavyzdį padavė Džiordano Bruno. Čia taip musų oratorius pakėlė balsą, kad rodėsi, lyg prašyte-prašės karščiausių plojimų. Vienok, o dyvai, klausytojai nepajudino nei piršto! Kaltas tame, manau, ne katalikiškumas auditorijos, bet pats filosofas: jis pamiršo kilstelėti kitus savo numylėtuosius: Husą, Liuterį, Ferrerą, Joną Šliupą... Del tos tai priežasties delnai ir liko nesudaužyti.

Kiek yra rimtas tas musų naujas „filosofas“, matosi iš to, kad veidelis ir akelės vienos sutiktos susirinkime moterėlės (rodos jaunos našlės) taip jį sujudino, kad vargšas rado reikalinga pasigirti tuomi net viešai visam susirinkimui!

Užminus p. Voldemarui 4-jo amžiaus popiežius, vienas oponentas spyrėsi parodyti, kad aname laike popiežių dar visai ir nebuvę. Rymo vyskupas, girdi, buvęs lygus visiems vyskupams.

Visi katalikai tiki, o mokytesni tame klausime ir žino iš užsilikusių historiškų dokumentų, kad popiežystė atsirado nei X, nei IV-me amžiuje, bet sykiu su pačia Kristaus Bažnyčia.

Nekatalikui ir šiaudų-katalikui sunku priimti priparodymus iš katalikų pusės. Jis išaugšto atmeta juos, nežiurėdamas jų svarbos. Tokie norėdami tame klausime atsiliepti, turėtu pasiteirauti, kaip mano apie tai mokytesnieji ir bešališkesnieji katalikystės ir popiežystės priešai.

Taip mokyčiausis ir žymiausis iš dabartinių protestantiškų mokslininkų, profesorius-teologas Harnack'as, lekcijoj Berlino universiteto studentams išaiškino, kad užsilikusiais historiškais dokumentais-argumentais galima darodyti, jog popiežiai valdė visą Bažnyčią jau 2-me amžiuje po Kristaus gimimo. „Reikia daleisti ir pripažinti,—sako jis—kad tas valdymas prasidėjo da anksčiau, nors historiškų parodymų čia ir neturime“ (katalikai jų turi užtektinai).

Harnack'o balso klausosi mokyčiausios viršunės protestantiškos visuomenės, ir jis pripažįsta, jog popiežystė beveik tiek

sena, kaip pati Bažnyčia. Harnacko balsas tame klausime, tai na p. Jonino (p. Voldemaro oponento) vekšlenimas!

Gailu, kad musų mokytesnieji teologai šalinasi draugijos ir susirinkimų ir duoda plusti ant tikėjimo ir Bažnyčios visokiems tuščiakalbiams-plepikams.

Sunkų įspudį daro ir perilgas (4 dienų) gaišinimas tiek mokslo žmonių.

II.

Lietuvių Šv. Mikalojaus bažnyčia. Dievnamelis menkutis, senutis, rodos, seniausis Vilniuje ir išoro aptemęs; viduje gi žvilga dailiai, kaip kudikio akis.

Žmonių pilna bažnytėlė; visi karštai meldžiasi ir gražiai gieda.

Nepamiršo savo bažnyčios ir keletas žymesniųjų Vilniaus inteligentų. Visi giedodami ir lydėdami Švenčiausiąjį apėjo apie bažnytėlę, vietomis, dėl siaurumo, led-led po du-tris prasistumdami. Žodžiu, čia jautiesi visai namie.

Kas lig dvasiško vado tos lietuvių parapijos, tai nepažinęs jo arčiau, ir nežinau, ko jam bepridėčiau ir turėdamas visagalybę. Manau, kad visi geros valios parapijonis juomi pilnai patekinti.

Apsilankymas toje bažnytėlėje išvaikė beveik visus Vilniaus rukus.

Truksta tik bažnytinio choro.

Pirmeivis.

MUSŲ MOKYKLOS.

Iš Veiverių mok. seminarijos. Prabėgo gražios liuosos vakacijos; moksleivių buriai traukia į savo mokyklas. Prasidėjo mokslas ir musų seminarijoj. Rimtas žmogus, pradėdams kokį nors darbą, turi apsisvarstyt, kokiuo budu ir kokį tikslą turi jis pasiekt.

Ir mes, draugai, Veiverių seminaristai, pradedant šiuos mokslo metus, turim butinai atsimint, kad už kelių, ar net ir už vieno meto mes apleisim seminarijos sienas ir gausime progą nešti šviesos spindulį į jauną lietuvių kartą. Atsiminkim, draugučiai, kad mes busim mokyto-

jais, kad musų priežiurai atves motinos savo mylimus vaikučius, ir mes turėsim užvaduot jiems tėvus. Nuo mus' lauks pavestų mums vaikučių tėveliai, lauks Lietuvos visuomenė, kad mes užaugintumėm tvirtus dorus tautiečius. Nuo mus pareis gal Lietuvos ateities laimė ir nelaimė. Pamąstykim, draugai, o ypač tie, kurie paskutinį metą lankom tą seminariją, ar ėsam prisirengę prie to augšto mokytojaus pašaukimo?

Man rodos, kad ne... Gal aš klystu... butu man labai malonu tai žinoti, bet pakol laikaus savo nuomonės.

„Koks mokytojas, tokie ir jo mokiniai," sako Višinskis; užtat, draugai, jeigu mes ištiesų norim pasiekt savo tikslą, jeigu norim but gerais auklėtojais, jeigu norim, kad Lietuva nedejuotu, žiurint į musų darbus, turim patįs lavintis. Dabar musų laikas. Dabar, kada visi vienoj mokykloj, galim sueiti į kuopelę ir paduot viens kitam draugišką ranką, pažadint miegalius prie darbo. Tik, deja, toli nevisi seminaristai gerai supranta savo tikslą. Daug, daug yra musų draugų, kurių tikslas pabaigti seminariją ir tapti ponaičiu-mokytoju (kokių, deja, labai daug yra tarp dabartinių mokytojų), gauti šiltą vietelę, gerą algą, puikiai pasirėdyt, nusipirkt dviratį ir t. t. Žinoma, koks tikslas, tokie ir įrankiai jam pasiekti. Ir tokių musų „bursokų" visi rupesčiai, visi geidimai, visi idealai, bunant seminarijoj kuodaugiausia prisigaudyt penkerikių, but pirmu mokiniu, kuodaugiausia prisigaudyt niekam netinkančių faktų. Kurie turtingesni, tai tuojaus stengiasi įsitaisyti valdiškus (formiškus) drabužius, prisisagiot žibančių knypkių, kad parodyt lietuviams, jog ir musų tėvynė ne taip jau tamsi, kad matytu kitataučiai, kad ir joje yra užtektinai „guzikuotų" ponulių."

Žinoma, ne į tokiuos aš draugus kreipiuos.

Kreipiuos į jus, draugai-seminaristai, kurie jau, ačiu Dievui, šiek-tiek susipratot. Supratot, jog ne penkiukėse, ne žibančiuose knypkiuose jusų laimė. Jus supratot tikslą augštesnį, doresnį!.. Su šiais prasidedančiais metais drąsiau prie darbo, prie lavinimo proto ir valios. O meilė tėvynės ir Dievo tebunie mums už vadovą! Jusų darbai

gal prikels saldžiai miegančius draugus, priduos jiems energijos prie darbo.

Už tat

Į darbą, broliai, vyrs į vyrą
Šarvuotis mokslu įstabiu,
Paimkim arklą, kningą, lyrą
Ir eikim Lietuvos keliu...

Cimbakas.

—:—

IŠ MOKINIŲ GYVENIMO.

Vilkaviškis (Suv. rėd.) Vilkaviškis pavietinis miestelis, gali pasigirti nors-kuo: čion yra dvi gimnaziji, viena vyrų,—kita moterų. Vyrų gimnazija privatiška (bet teises tur valdiškų gimnazijų): ją užlaiko komitetas, kuris susideda beveik iš žydų, išskiriant vieną lietuvį ir vieną totorių. Pakol gimnazijoje tik septynios klasės, o kitamet bus aštuonios. Mokinių, lankančių gimnaziją, yra apie 300, iš kurių 85 lietuviai. I klasėje lietuvių 19, II—20, III—20, IV—7, V—16, VI—2, VII—1. Visi kiti svetimtaučiai; daugiausiai žydai; lenkų bus apie 20. Moterų gimnaziją, užlaikomą p. Razumieičikienės ir turinčią valdiškų gimnazijų teises, lanko apie 20 lietuvaičių, kitos —svetimtautės. Prefektu vyrų ir mergaičių gimnazijose yra kun. A. Astrauskas. Jis taip-gi moterų gimnazijoje išguldo lietuvių kalbą, o vyrų gimnazijoje lietuvių kalbą išguldinėja dr. J. Kudirka. Iš lietuvių kalbos pereiname gramatiką, rašome diktandus, o neužilgo pradėsime sintaksę. Tik gaila, kad lietuvių kalbos tiktai vieną lekciją tegauname per savaitę! Mokiniai pernai labai sukrutėjo, dirbo, veikė, o šįmet, vos pradėjus vesti pernykštį darbą, paputė priešingas vėjas išaugšto ir... tylėk, žmogau!.. Bet, nežiurint kliučių, vis, matomai, rupinasi geriau pažinti savo kalbą, kaip mokiniai, taip ir mokinės, iš kurių, turbut, tik keturios karštos lietuvaitės ir pažinusios savo tikslą. Tiek šį kart apie Vilkaviškio mokinius ir mokines; toliau—pasistengsim daugiau.

Stepas Sapnas.

RUDUO.

It kudikio sapnas, praslinko
Jau vasaros dienos. Šitai
Padangės pajuodo, pritvinko,
Pabiro šalti jų lašai.
Gamtoje jau nyksta gražumai:
Nuvyto žolelės laukų;
Išbalo jau medžių žalumai,
Ir lapai jų krint' nuo šakų.
Nutilo paukšteliai čiulbėję
Pakrumiais jautrias giesmeles,
Kad laiką paskirtą ilsėję,
Galėtu čiauškėti naujas.
Laukuos' neišvysi, it jurė,
Banguojančias varpas rugių,
Sodietis suvežęs užkurė
Jau krosnį kulimui javų.
Atrasi, beeidams dirvonais,
Sužėlus naujas želmenis,
Gerėsies lyg pasakų monais
Puikiomis miškų varsomis.
Išgirsi augštybėse balsą
Keleivių į pietų šalis—
Suspaus tau krutinėję alsą,
Ir gailestį rodys širdis.
Jieškosi pavasario grožės
Ir vasaros šviesių dienų,
Bet dingo jau kvepinčios rožės
Nėr veriančių akį žiedų.
Girdėsi tik medžių ošimą
Ir krintančius šaltus lašus;
Kitokio rudens papuošimo
Neduos tau šis laikas šiurkštus.
Tuomet tai, jieškodams ramumo,
Suskambinki kanklių stygas:
Užmirši sielos nuobodumą,
Užtrauksi linksmybės dainas.

P. M-jas.

ANT NAPOLEONO KALNO.

Malonu kiekvienam pasilsėti po sunkaus darbo ir pasigerėti gamtos grožybėmis, o ypač pavasario.

Mes, draugai moksleiviai, dirbę per ištisus mokslo metus turėjome pasirodyti, ką mes išmokome ir ką žinome. Atėjo kvotimai. Buvo duota net po keletą dienų kiekvienam dalykui atkartoti. Taip laikas slinko, o mes vienas po kito baigėme kvotimus. Kurie jautėsi išlaikę, su džiaugsmu laukė akto, kurie-gi ne—buvo priešingai: nuliudę, neramus... Bet akto dar vis nebuvo...

Taip belaukiant užveizdas su mokytojais sumanė surengti gegužinę. Buvo tai graži diena. Skaisti saulutė švietė ant dangaus savo auksiniais spinduliais. Vėjelis ramiai judino jaunų medelių lapus, kurie šlamėjo lyg šnekučiuodami savo tarpe. Paskirtame laike susirinko draugai ir draugės į mokyklą. Iš ten traukėm, lyg žąsų pulkas pavasario metu, per visą miestą. Išėjus už miesto pasimatė toli, toli gojelis apvalus ir iškilęs augštyn. Tai buvo Napoleono kalnas. Medžiai augantieji ant jojo reiškė kaž-ką paslaptinga.... Eiti buvo puiku ir linksmu. Kelelis, kuris vedė musų burelį į minėtąją vietą, buvo apžėlęs žalia žolele. Kas valandėlė artinomės į Napoleono kalną ir kas-kart aiškiaus pradėjome išvysti jį. Ėjome kelioliką minučių ir štai jau atsidurėme pakalnėje... Stovi prieš mus puikus reginys, kuriuomi gėrisi kiekvienas, lipa kas greičiau ant viršaus... Belipdami augštyn išsiskirstėm po visus krumus, augančius ant kalno, ir alsuodami rinkomės į vieną vietą, ant pat viršunės. Nuo čionai matyti toli-toli aplinkui žaliuojančios girios. Apačioje kalno banguoja Nemunas, tas Lietuvos upių tėvas. Kalnas apaugęs žaliuojančiais medeliais, apžėlęs žaliąją žolele ir žydinčiomis gėlėmis, lyg viliote viliojo pasilikti visados ant jojo. „Malonu čia buti!“ ištarė ne vienas.

Saulutė po pusiaudieniui pradėjo eiti žemyn, puikiai apšviesdama žaliuosius medelius. Krumokšliai ir žolelės, lyg norėdami atsigerinti už atsilankymą, šlama savo puikiais auksiniais lapeliais, o gėlės žydinčios skleidžia malonų kvapą. Čia kiekviena širdis, atjaučianti gamtos grožį, rado palinksminimą ir paguodą. Jaunos širdelės negalėjo atsigerėti jos grožybėmis. Patsai-gi vardas šio kalno priminė praeitį, senuolius ir garbius didvyrius. Ir jautėsi ne vienas paskendęs praeityje.

Paviešėję čionai užsigeidėme eiti toliaus pasižiurėtų ant kito ten pat ėsančio kalnelio vadinamo „Linksmutė“. Čionai pasveikino mus lakštingalė giesmininkė. Jinai užtraukė savo puikią giesmelę jaunimui; jos balseliai žadino kiekvieną jauną širdį prie darbo.—Dar neužmirštini mums žaislai kuriuos žaidėme čionai drauge su savo mylimais mokytojais Pašokome rutelę, „aguonėlę“ ir pagaudėme „pelikę“. Prieš grįžtant namon choras padainavo keletą puikių dainų. Linksmai praleidome šią brangią ir neužmirštomą ant visados dieną.

Galop saulutė ėmė leistis žemyn apšviesdama tikt viršunes medelių ir Kauno bažnyčių bokštus. Pradėjo ir mus ji kviesti namon. Dar nesinorėtu skirtis su šiais puikiais reginiais. Norėtusi likti čionai ant visados, bet laikas liepia skirtis ir pamesti. Grįštame pilnais ramumo veidais, linksmai šnekučiuodami. Kiekvienas gėrisi vakaro puikumu oro ramumu ir Nemuno skaistumu. Mat jame atsimušę pro kalnų tarpus saulutės žėrintieji spinduliai sudarė tikrai nepaprastą reginį. Vanduo vilniuodamas išrodė lyg šilkais puikiausiais apklotas ir lyg džiaugdamos drauge su mumis lydėjo namų linkon.

A. Balandis.

19.V.11.

BIBLIOGRAFIJA IR KRITIKA.

Margumynai. *M. Vaitkaus* Eilės. Kaunas 1911, 112 psl. in-24, kaina 40 kap.

P. Vaitkus—žinomas musų jaunas poeta. Jo eilės atsižymi dideliu formos dailumu, minčių prakilnumu ir turinio įvairumu. Yra ir verstų, bet daugiausia originališkos. Drąsiai rekomenduojame šią dailiai išleistą knygutę „Ateities“ skaitytojams.

—o—

Lietuva pavasarį, vasarą, rudenį ir žiemą. Sutaisė *Liudas Gira.* Kaunas, 1911, 144 psl. in-16, kaina 35 kap.

Yra tai rinkinys skaitymėlių iš lietuvių raštijos apie Lietuvos metalaikius ir jų dalis. Žinoma, skaitymėliams rinkta kuogražiausi dalykai iš musų rašytojų. Todėl Lietuvos gam-

tos grožį matai šioje knygutėje lyg ant kokios fotografijos atmuštą. Musų kritika, be pakraipų skirtumo, pripažino šiam leidiniui nemažą vertę. Tinka jis visiems, bet ypatingai moksleiviams. Yra tai, galima sakyti, musų pirmutinė grynai tautiška chrestomatija.

Kun. Juoz. Skvireckas: Trumpas įvedimas (Introdukcija) į Šventąjį Raštą. Kaunas 1911, 64 psl. in-8. Kaina 50 kap.

Kas nori turėt supratimą, kas tai yra Šv. Raštas, kada ir kaip jis atsirado, kaip iki šiai gadynei užsilaikė, koki jo esybė ir vertė, kaip jis reikia skaityti ir aiškinti ir t. t., tegu paskaito nurodytąjį veikalą. Jame ras trumpą, bet aiškų atsakymą į visus augščiau minėtus klausimus. Augštesnių klasių mokiniams jis vertėtu netik paskaityti, bet ir perstudijuoti. Nes katalikui inteligentui gėda neturėti moksliško supratimo apie Šv. Raštą.

A. J.

JAUNIMO LAIKRAŠČIAI.

DIE ZUKUNFT. Monatsschrift für Jünglinge. Septemberheft № 11. Sturm und Steuer. (Dr. Konstantinas Holl išleido besimokinančiai jaunuomenei knygą, užvardintą: „Audra ir vairas“, kurioje yra daug augštų ir prakilnų minčių). *Otto Haettenschwiller*. Das Proletarienkind. (Sociališkai-pedagogiškas eskizas apie vaikų padėjimą dideliuose fabrikos miestuose.) „Frau Politika“: „Ein Staat im Staate“. (Korporacija sulyginta su Bažnyčia. Kaip korporaciją negalima pavadinti valstijos priešu, taipopat negalima ir Bažnyčią laikyti už valstijos priešą, nors daugelis ir sako, kad Bažnyčia tai „valstija valstijoje“). *T. G.* „Schreiben und Leseu“ vor Erfindung der Buchdruckerkunst. (Rašymas pas romėnus; skandinavų runos; rasymo ženklai pas gotus. Vienuolių darbavimasis šitoje srityje, jų mokyklos, jų skaityklos. Jau 12 šimtmetyje Italijoje buvo 2 garsi universitati: Bolognoje ir Salernoje. 13 šimtmetyje tapo įsteigta universitatė Paryžiuje. 1348 m. įsteigė Karolis IV pirmąją vokišką universitatę Pragoje, paskui eina Viena 1365 m., Heidelberg'as 2387, Koeln'as 2388, Baselis 2460). *T. G.*: Die irländische Missionim Jahre 1910. (Kadangi Šveicarijos katalikai gyvena draug su protestantais, tai jie įkurė misijas, kurios platina katalikiškai-krikščionišką tikėjimą. Kaip parodo 1910 metų veikimo atskaita, tas darbas turi vis didesnes ir didesnes pasekmes. Pamatinis misijos kapitalas pasidaugino 16,214 frankais). Aus dem Vereinsleben. Für Jünglingskreise: Diskussionklubs (Kiekvienas jaunimo ratelis šalip kitokių sekcijų, turi butinai užleisti vietą ir diskusijai, ginčams. Kiekvienas turi rupintis, kad galėtu tinkamai ginti savo teises ir sąmoningai atkirsti savo priešui). Wach auf!

(Jau mes katalikai daug ką iškentėjom, bet atėjo laikas, kada nereikia snausti, ir ginti savo tikėjimą. savo teises. Prabusk, katalikiškasai jaunime!).

—:—

RAŠYBOS DĖLEI.

Mes, moksleiviai, turime, be abejo, buti dėkingi „Ateičiai“ už tai, kad ji, kaipo jaunimo laikraštis, savo skiltyse pakėlė balsą už lietuvių rašybos palengvinimą.

Tas dalykas turi didelę svarbą ne tiktai mums, bet ir visiems tautiečiams.

Visos tautos stengėsi ir stengiasi rašybą suvienodinti ir palengvinti. Taip, pavyzdin, ir vokiečių kalbos rašyba marga ir sunki. Bet 1901 metais, įvykus ortografiškai konferencijai, priimta tapo viena rašyba ir išleistas ortografiškas žodynas Vokietijai, Austrijai ir Šveicarijai[1]).

Taigi iš ten turime ir mes imti pavyzdį.

Musų rašyba yra kaip ir „pirmykštė medega“, kurią kiekvieno beveik laikraščio redakcija, beveik kiekvienas žymesnis rašytojas saviškai apdirba ir savotiškai vartoja.

Nesakau, kad butinai reikia atmesti visas ilgasias raides, visas uodegaites. Ne. Tiktai manau, kad nors bent dalį išmetus iš musų kasdieninių rašinių.

Teko man girdėti (nežinau, ar tiesa), kad p. K. Buga savo lietuviškame alfabete turi net apie 50 ženklų. Tai pilnai teisingai, tevartoja sau sveikas, bet tiktai grynai filologiškuose tyrinėjimuose ir tokiuose veikaluose, kaip „Aistiški studijai“.

Apskritai imant, gale XIX ir pradžioje XX šimtmečio matoma pas visas tautas pastanga atsikratyti savo rašyboje nuo nereikalingo balasto[2]).

Jau ir pas mus mėginta tai daryti, pvzd. „Draugijoje“. Pastaruoju laiku ir „Liet. Ž.“ pataria išmesti il-

---

[1]) Orthographisches Wörterbuch der deutschen Sprache von *Dr. Konrad Duden.* Nach der für Deutschland, Oesterreisch unt die Schweiz gültigen amtlichen Regeln. Achte Auflage. Leipzig und Wien 1905.

[2]) Šis klausimas buvo pakeltas ir neseniai užsibaigusiame Maskvoje švietimo veikėjų suvažiavime *Red.*

gasias raides ir kai kurias uodegaites[1]). O šių metų visuotiname M. Dr. susirinkime tapo išrinkta „kalbininkų komisija“, kuri rupinsis rašybos suvienodinimu.

Bet, man rodos, čia neužtenka vien tos „kalbininkų komisijos“, reikėtu suvažiuoti visiems lietuvių kalbos žinovams, visų lietuviškų laikraščių redaktoriams arba jų įgaliotiniams ir net visiems žymiausiems rašytojams, kurie savo raštuose nori laikytis savotiškos rašybos, k. a. p. Vydunas.

Kam gi taip daug tų dalyvaujančių?—Labai aišku. Nekalbėsiu čia apie musų kalbos žinovus, t. y. filologus, nes jie, kaipo tokie, yra neišvengtinu elementu tokiame susirinkime.

Toliaus laikraščių redaktoriai. Juk ir jie turi buti iš dalies kalbos žinovais. Tuo labiaus, jeigu jie įveda savo laikraščio skiltyse savotišką rašybą, tai tur but remiantis ant kokių-nors filologiškų tyrinėjimų ir išvadų.

Taip-pat reikia pakviesti ir žymiausius rašytojus, nes jie, vartodami savo raštuose savotišką, originališką rašybą, nesutinkančią su bendromis taisyklėmis, daro rašybos klausime kaip ir anarchiją. Taigi ir jie dalyvaudami bendruose ginčuose, kurie be abejo išrodytu, kur teisybė, tuo pačiu butu morališkai priversti vartoti rašybą sulig bendrų nutarimų[2]).

Nevienas užklaus: „kam tie suvažiavimai, juk galima užmegsti ginčus laikraščių skiltyse“.

Man rodos, nieks neprieštaraus, jog:

1) ant popieros negalima viską pilnai išreikšti, kas jaučiama, negalima visoko aprėpti;

2) skaitytojai mėgsta įvairumą; tokie gi sausi dalykai užimtu perdaug vietos, suteikdami skaitytojams nežingeidžius filologijos tyrinėjimus ir sausus išvadžiojimus.

Ir todėl yra butinai reikalingas viršminėtas susivažiavimas.

Išreiškiau, ką maniau. Gal kiti dar ką-nors pridurs, pataisys. Bet visi, be abejo, turi sutikti, kad rašybos su-

---

[1]) Žiur. „Liet. Žinios“ № 97 A. R.: Kalbos ir rašybos klausimai.

[2]) Vokiečių ortografiškame susivažiavime dalyvavo net spaustuvininkai, zeceriai ir korektoriai.

vienodinimas ir palengvinimas turi nepaprastą vertę netiktai moksleivių, kaipo tokių, gyvenime, bet ir visos tautos kulturiniame žengime pirmyn.

Gimnazistas *K. Bizauskas.*

Amerikos „Motinėlės“ seimas.

Rugpjučio 2 d. bažnytinėje salėje, № 243 Roebling St., Brooklyn, N. Y., atsiliko „Motinėlės“ metinis seimas. Seime prisirašė prie I-jo skyriaus kunigai: J. Misius, J. Židanavičius, M Pankauskas, J. Inčiura ir A. Kuodis; prie II-jo skyriaus: p. K. Brusokas. Priimtos taip-pat dovanos nuo p. A. Rutkausko, kun. T. Regulskio ir kun. A. Jarkos po 5 dol. Viso seime į geležinį kapitolą įplaukė 70 dol., į bėgamąjį 61 dol.

Nutarta palikti stipendiją sumoje 150 dol. metams Maskvos universiteto studentui Pr. Dovidaičiui iki kol jis nepabaigs mokslo. Pripažinta pašalpa sumoje 100 dol. Peterburgo konservatorijos mokiniui St. Šimkui. A. Kulikauskui stipendijos pripažinimas atidėtas iki kitų metų. P. A. J. Valantiejaus ir kitų neinančių augštesnių mokslų jaunikaičių prašymai atmesti. Nutarta taip-pat atspausti išnaujo 500 egz. „Motinėlės“ konstitucijos. „Draugas“ padarytas draugijos organu[1]).

Seimas išreiškė padėką p. A. Rutkauskui už prisiuntimą 5 dol. dovanų ir p. J. S. Loppatai už sugrąžinimą 150 dol. į „Mot.“ kasę (p. L. buvo trejus met. „Mot.“ stipendiatu). Seime pasirodė, jog entuziazmas prie „Mot.“ yra atsigaivinęs. Todėl galima tikėtis, jog ta naudinga draugija turės kuošviesiausią ateitį. Jau kelinti metai, kaip „Mot.“ šelpia vien talentuotus augštesniųjų mokyklų studentus. Dabartinis „Mot“. stipendiatas, p. Pr. Dovydaitis, jau yra atsižymėjęs mokslo dirvoje, ir už jo raštus eina platųs ginčiai lietuvių raštijoje. P. St. Šimkus rodo didelį kompozitoriaus talentą, nes, neskaitant pirmesnių kompozicijų, įstengė šią vasarą išleisti 20 lietuviškų dainų gaidas, savitai harmonizuotas. „Motinėlė“ tikisi arti-

[1]) Mums matos, kur kas geriau pritiktu pasirinkti „Motinėlės“ organu „Ateitį“. „Draugą“ juk retas iš moksleivių teskaito *Red.*

moje ateityje galėsianti sušelpti daugiaus talentų, bet ir pati reikalauja sušelpimo. Tai-gi, lietuviai, kas norite, kad apšvieta, mokslas ir dailė žydėtu Lietuvoje ir tarp lietuvių, rašykitės į „Mot.“ ir remkite ją savo aukomis. Artesnius paaiškinimus suteikia sekretorius kun. A. Kaupas. Jo antrašas: Rev. A. Kaupas, Pittston, Pa.

Iš Amerikos „Motinelės“ organo — „Draugo“.

Redakcijos pastaba: Gerai daro kas rašos prie Amerikietiškos „Motinėlės“. Bet dar labiau reiktu neužmiršti savos kauniškės „Motinėlės“, kurios organu yra „Ateitis“.

Red.

—:—

Spaudos klaidos 6—7 N-yje.

Ant 227 pusl. 1 eil. iš viršaus:

Sehen reikia Scheu.

—:—

Aukos „Saulės“ namams.

Per *Antaną Petraitį* (ant kningutės № 132).

Nuo: Romaldo Ganiprauskio 20 kap., J. Rimkaus 50 kap., L. Aleknos 30 kap., Laurinaičio 1 rub., P. Pianikso 10 kap., G. Januškevyčiaus 2 rub., A. Vilniaus 16 kap. Viso labo 4 rub. 26 kap.

Aukos „Ateities“ reikalams.

Kun. Varnas — — — 1 rub.
Kun. Jusis — — — — 50 kap.

—:—

REDAKCIJOS ATSAKAI.

P. Liaudies Mokytojui. Apysakaitę įdėjome šin n-rin. „Apie vieną Lietuvos kampelį“ paliekame kitam. Labai ačiu. Atsiprašome už administracijos klaidą ir neatsakymą atvirute. Tamstos straipsnis prisiųstas iš „Šaltinio“ buvo užsimetęs tarp popierių—vos tik dabar jį tesuradome, todėl ir negalėjome anksčiau atsakyti.

P-lei Auksei. Labai mums malonu įrašyti Tamstą į „Ateities“ sandarbininkių skaitlių. Meldžiame neužmiršti ir toliau.